

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

НУБІП України

УДК 81'373.49=30.111=161.2

НУБІП України

ПОГОДЖЕНО

Декан гуманітарно-педагогічного

факультету

Кандидат філософських наук, доцент

І. М. Савицька

« » 2022 р.

ДОНУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач кафедри романо-германських мов

і перекладу

Доктор філологічних наук, професор

М. І. Личук

« » 2022 р.

НУБІП України

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

НУБІП України

на тему:

**Дослідження семантичних, структурних і функціональних особливостей
образних фразеологічних одиниць в перекладницькому аспекті**

НУБІП України

Спеціальність: 035 - Філологія

Спеціалізація: 035.01 – германські мови та літератури (переклад включно)

Магістерська програма: Англійська мова та друга іноземна

Програма підготовки: освітньо-професійна

НУБІП України

Керівник магістерської роботи

Кандидат філологічних наук, доцент

Г. І. Сидорук

Виконав

А. В. Коваленко

НУБІП України

КИЇВ-2022

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри романо-германських
мов і перекладу,

доктор філологічних наук, професор

М. І. Личук

2022 р.

ЗАВДАННЯ ДО ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ
РОБОТИ СТУДЕНТУ

Коваленка Андрія Володимировича

Спеціальність: 035 - Філологія

Спеціалізація: 035.01 – германські мови та літератури (переклад включно)

Магістерська програма: Англійська мова та друга іноземна

Програма підготовки: освітньо-професійна

Тема магістерської роботи: Дослідження семантичних, структурних
функціональних особливостей образних фразеологічних одиниць в
перекладацькому аспекті

Затверджена наказом ректора НУБІП України від 09.06.2022 р. № 634-«С»

Термін подання завершеної роботи на кафедру

Вихідні дані щодо магістерської роботи: Закон України «Про освіту», Закон
України «Про вищу освіту», Концепція розвитку освіти до 2025 року.

Перелік питань, що підлягають дослідженню:

1. Дати визначення поняттю фразеологізм та охарактеризувати їх особливості;
2. Надати системи класифікацій фразеологічних одиниць за різними критеріями та сферами вживання.
3. Визначити особливості перекладу образних фразеологічних одиниць;
4. Визначити способи перекладу фразеологічних одиниць;
5. Охарактеризувати використання фразеологічних одиниць в англійських текстах та способи їх перекладу;
6. З'ясувати труднощі перекладу фразеологічних одиниць;
7. Складання статистичних результатів дослідження.

Дата видачі завдання « » 20__ р.

Керівник магістерської роботи

Г. І. Сидорук

Завдання прийняте до виконання

А. В. Коваленко

НУБІП України

ЗМІСТ

ВСТУП

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ СЕМАНТИЧНИХ, СТРУКТУРНИХ І ФУНКЦІОНАЛЬНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ОБРАЗНИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ	6
1.1. Визначення фразеологізмів та їх класифікація	6
1.2. Особливості перекладу образних фразеологічних одиниць	13
1.3. Способи перекладу	24
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ПЕРЕКЛАДУ СЕМАНТИЧНИХ, СТРУКТУРНИХ І ФУНКЦІОНАЛЬНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ОБРАЗНИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ	29
2.1. Використання фразеологічних одиниць в англomовних текстах та способи їх перекладу	29
2.2. Труднощі перекладу фразеологічних одиниць	39
2.3. Особливості перекладу	47
РОЗДІЛ 3. СТАТИСТИЧНІ РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПЕРЕКЛАДУ СЕМАНТИЧНИХ, СТРУКТУРНИХ І ФУНКЦІОНАЛЬНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ОБРАЗНИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ	57
2.1. Статистичні результати дослідження	57
ВИСНОВКИ	67
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	70

НУБІП України

НУБІП України

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

НУБІП України

ФО – фразеологічні одиниці.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

ВСТУП

НУБІП України

Актуальність роботи. Усі види людської діяльності мають свою лексику, свої спеціальні терміни, які іноді, особливо в метафоричному вживанні, переходять у літературну мову. Наша мова не може точно передати все невичерпне багатство мов світу в його взаємозв'язках, всі думки і почуття. Літературна мова, можливості якої у творенні слів обмежені, завжди готова запозичити вже вживаний спеціальний термін, якому можна надати ширшого значення.

НУБІП України

Фразеологічна система будь-якої мови, як правило, має свої національні особливості. У чому саме полягає різниця між фразеологічними системами двох чи більше мов, можна з'ясувати лише при їх зіставленні. Зрозуміло, що

НУБІП України

ця різниця буде тим глибшою, чим віддаленіший генетичний зв'язок між порівнюваними мовами. І навпаки. Чим ближче мови, тим більше схожих рис вони виявлятимуть у сфері фразеології

НУБІП України

Зіставлення отриманих образів у сприйнятті англо- та україномовних народів та їх відображення у фразеології вирішує семантичні, прагматичні та стилістико-філологічні проблеми сучасного перекладознавства. Взаємозв'язок мови, світогляду та культури є досить важливим для теорії перекладознавства, оскільки сучасні світові процеси змінюють менталітет народів, їх світогляд і, відповідно, впливають на зміну вербального відображення світу.

НУБІП України

Дослідженням обраної тематики займалися багато перекладачів та дослідників цієї сфери, серед них: Г.М. Коваленко, Ш. Балі, М.М. Шанський, В.О. Бобков.

НУБІП України

Об'єктом дослідження є особливості перекладу фразеологічних образних одиниць.

НУБІП України

Предмет дослідження – фразеологічні одиниці, засоби образний виразів та структурно-семантичні аспекти в англійській та українській мовах.

Метою дослідження є з'ясування фразеологічних одиниць за ступенем ідіоматичності в англійській та українській мовах.

Для досягнення мети необхідно виконати такі завдання:

1. Визначення фразеологізмів та їх класифікація;
2. Особливості перекладу образних фразеологічних одиниць;
3. Способи перекладу;
4. Використання фразеологічних одиниць в англійських текстах та способи їх перекладу;
5. Труднощі перекладу фразеологічних одиниць;
6. Складання статистичних результатів дослідження.

Мета і завдання зумовили вибір відповідних методів і прийомів дослідження: описовий метод, структурний, метод аналізу і синтезу. З метою виявлення і опису закономірностей функціонування одиниць художньої мови (фразеологічних зрощень), а також їх естетичного спрямування в художньому тексті використовувався метод лінгво-естетичного аналізу.

Потреба у дослідженні полягає в тому, що в даний час існує теоретична та практична необхідність у співвідношенні окремих лінгвістичних одиниць серед конкретних мов. Створення регулярної функціональної та семантичної ідентичності між одиницями двох мов, необхідне при перекладі та загальному функціонуванні.

Структура магістерської роботи дослідження складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Матеріал викладено на 73 сторінках, також робота містить 1 таблицю, 4 рисунки та 38 літературних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ СЕМАНТИЧНИХ, СТРУКТУРНИХ І ФУНКЦІОНАЛЬНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ОБРАЗНИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ

1.1. Визначення фразеологізмів та їх класифікація

Фразеологія - це розділ мовознавства, що вивчає різні типи стійких виразів. Якщо синонімами можна образно назвати відтінки і кольори лексики, то фразеологія - це своєрідна картинна галерея, що містить яскраві і веселі замальовки звичаїв, традицій, спогади про її минулу історію, народні пісні, казки, цитати з великих поетів, термінологію тощо.

Фразеологія вивчає такі сполучення слів (фразеологізми, словосполучення, ідіоми), в яких значення всього сполучення слів відрізняється від суми значень слів, що входять до складу фразеологічної одиниці. Також існує класифікація фразеологічної одиниці як лексичної, відтворюваної діалектної або полілексичної групи слів, яка характеризується відносною синтаксичною та семантичною стійкістю, може бути пов'язана з ідіомами, мати співвіднесені значення, виконувати експресивну або інтенсифікуючу функції [1, с.62].

Фразеологізми - це стійкі словосполучення з повним або частковим переосмисленим значенням. Це готові словосполучення, які не створюються в мовленні так само, як вільні словосполучення, а відтворюються: якщо мовцеві потрібно вжити фразеологізм, він вилучає його, як слово, в готовому вигляді зі свого фразеологічного запасу, а не перебудовує.

Існує характеристика фразеологічних модулів як стійких відтворюваних сполучень слів різних структурних типів шляхом простого сполучення складових складів. Як унікальні мовні маркери, фразеологізми виконують не

лише лінгвістичні, а й культурні функції. Фразеологічні одиниці за допомогою образів та метафор передають інформацію про навколишній світ і водночас передають культурні особливості країни. Здебільшого англійські фразеологізми - це строфи, автори яких невідомі.

На думку Г. М. Коваленко, найбільш основними та універсальними ознаками фразеологічних одиниць є:

1) семантична метафора (значення складових частин фразеологізму не відповідає змісту всього фразеологізму),

2) метафора лексико-граматичної структури (граматичні та семантичні відношення між складовими частинами вільного або навіть стійкого сполучення слів відрізняються від відношень між складовими частинами фразеологізму, які створені не за тією ж моделлю),

3) повторюваність (структура фразеологізму незмінна незалежно від кількості вживань; це неподільна одиниця з лексичними характеристиками; можливі незначні зміни в структурі, хоча розглядаються фразеологічні варіанти та структурні синоніми) [7, с.184]

Фразеологізм або ідіома - це умовний вираз, який є семантично і часто синтаксично обмеженим і тому функціонує як єдине ціле. Можна виділити три основні характеристики фразеологізмів:

1) складність (фразеологізми, як правило, є багатослівними виразами; кількість компонентів може варіюватися від двоскладового словосполучення в реченні до прислів'їв та приказок),

2) інституціоналізація (фразеологізми як умовні вирази),

3) семантична багатозначність/паратипія (значення фразеологізму не є сукупністю значень його компонентів).

Незважаючи на всі існуючі визначення, загальноприйнятої дефініції не існує. Стилiстичне використання фразеологізмів є природним, писемним способом відображення знакової думки. Очевидною є потреба у вивченні вживаних ідіом, оскільки вони зберігають багатовіковий досвід народу та розвиток його культури.

Світогляд людини також формується на основі концептуального образу фразеологічних одиниць. Характерною особливістю фразеологічної концепції є те, що поняття фразеологічної одиниці є кодифікованим. Культурну цінність можна чітко виявити через фразеологічну репрезентацію, яка викликана прагненням яскраво і метафорично відобразити певну ідею та дати емоційну оцінку будь-якому явищу.

Існує декілька класифікацій фразеологічних одиниць, але, як правило, при характеристиці фразеологізмів науковці користуються системою французького лінгвіста Ш. Баллі 1977 року. Ця система ґрунтується на ступені зв'язку складових частин і способі, яким значення всього речення пов'язане з семантикою окремих елементів. В.В. Виноградов виділяє три типи фразеологічних одиниць: фразеологічні зрощення, фразеологічні єдності та фразеологічні сполучення. Розглянемо їх визначення.[1, с.62].

Фразеологічні зв'язки є неподільними семантичними одиницями, значення яких не може бути виведене на основі тільки значення складових компонентів. Зазвичай це поєднання слів, які мають архаїзми, відсутні в тезаурусі сучасного одержувача повідомлення, або метафоричність виразу настільки відтіснила первинне значення слів у фразеологізми, що вони перестали бути пов'язаними з декларативною семантикою складових слів. Такі фразеологізми у реченні не допускають жодної перебудови чи уточнення. Дехто вважає фразеологізми ідіомами.

Ідіома - це стійке неподільне словосполучення, яке має замкнуте значення, тобто його зміст не пов'язаний з прямим і конкретним значенням складових його компонентів. Правильному тлумаченню ідіом заважає багатозначність одиниць.

Фразеологізми - це семантично неподільні одиниці, які сприймаються мовцями як асоціативні. Синтаксично такі вирази не є вільними, тобто, маючи уявлення про значення компонентів виразу, можна здогадатися про значення фрази. На відміну від фразеологічних одиниць, у фразеологічних сполученнях один з компонентів зв'язаний, а інший зберігає декларативне значення і легко

розширюється, зазвичай такі слова мають обмежену сферу вживання. У кожному поєднанні всі слова мають власне значення, незалежне одне від одного, але одне зі слів активізує значення, сформоване тільки в цьому словосполученні[5, с.29].

У класифікації вченого М. М. Шанського, який виділив ще один тип фразеологічних одиниць - фразеологічні вирази. Ця класифікація розглядається більшістю дослідників і є загальноприйнятою.

Фразеологізми - це стійкі звороти мови, які не мають семантичного членування і складаються зі слів з вільним значенням, але в процесі мовлення відтворюються як фіксовані мовні одиниці. До них належать фразеологізми комунікативного типу, тобто речення. Сійкі словосполучення різних структурних типів, що володіють різними семантичними функціями, поділяються на такі типи, як прислів'я, приказки, приказки, прислів'я тощо.

Більш детальна інформація нижче.

Прислів'я - це народний вислів, що має дидактичне значення. Цей вислів передає певну закономірність або правило, сформульоване на основі досвіду багатьох століть.

Прислів'я - це образний вислів, який метафорично визначає явище життя. Прислів'я відрізняються від приказок тим, що знаходять своє остаточне вираження тільки в контексті. Однак в англійській мові ці поняття дуже розмиті і навіть мають однаковий переклад (saying/proverb використовується як для прислів'їв, так і для приказок). На відміну від прислів'їв, приказки - це стійкі словосполучення, які часто повторюються в мовленні, а також влучні вислови видатних і відомих людей.

Розглянуто класифікацію фразеологічних одиниць за способом їх утворення. Вказано на первинні та вторинні способи утворення фразеологічних одиниць. Основними способами утворення фразеологізмів є ті, коли одиниця утворюється на основі вільної групи слів:

1) найбільш продуктивним у сучасній англійській мові є утворення фразеологічних одиниць шляхом передачі значення термінологічної групи слів.

2) велика група фразеологізмів утворилася з вільних сполучень слів шляхом трансформації їх значень.

3) фразеологізми можуть бути утворені за допомогою альтерації.

4) вони можуть бути сформовані за допомогою засобів виразності.

5) вони можуть бути утворені шляхом трансформації групи слів.

6) вони можуть бути утворені за допомогою архаїзмів.

7) вони можуть бути утворені за допомогою речень в іншій сфері життя, формування фразеологічної одиниці відбувається при її вживанні в побуті, оскільки вона використовується як метафора.

8) вони можуть формуватися, коли ми використовуємо якийсь нереальний образ.

9) його можна формувати, використовуючи образи, письменників та політиків у повсякденному житті.

Перейдемо до вторинних методів.

Вторинні способи утворення фразеологізмів - це такі способи, коли фразеологічна одиниця утворюється на основі іншої фразеологічної одиниці:

1) конверсія.

2) зміна граматичної форми.

3) аналогія?

4) контрастність?

5) скорочення прислів'їв чи приказок.

6) запозичення фразеологізмів з інших мов або перекладацьких довідок.

Досить незвичним є підхід польського вченого П. Мюльднера-

Нецковського, який поділяє фразеологічні одиниці на ідіоми, фразеологізми, складні слова та паремії за сполучуваністю компонентів, тобто за семантичним принципом [1, с.62].

Словосполученням науковець вважає таку одиницю, семантична зв'язність якої певною мірою врівноважена синтаксичною. Іншими словами, згідно з теорією П. Мюльднера-Нецковського, значення всього виразу зосереджується на значенні одного зі слів, а не на кожному з компонентів. Так, основними критеріями класифікації за семантичним принципом можна вважати повне або часткове переосмислення фразеологічної одиниці, зв'язність значення одного з її компонентів, рівень семантичної щільності, семантичної складності або семантичної чи синтаксичної сполучуваності тощо.

Польський вчений П. Мюльднер-Нецковський на основі функціонального принципу поділяє фразеологізми на: відкриті (потребують додаткової інформації про структуру, синтаксис і сферу значення), закриті (є повними еквівалентами кількох слів і вживаються в реченні за загальними правилами синтаксису; можуть бути компонентами інших фразеологізмів) і формальні (утворюються при потребі чіткого розуміння в чітко визначених умовах; мають ознаки закритих одиниць, але при цьому є цілком самостійними висловлюваннями).

За ознакою походження фразеологічні одиниці поділяються на:

- 1) стійкі вирази з демотичної мови (просторіччя, анекдоти, жарти тощо)
- 2) професіоналізми, що стали метафоричними.
- 3) переклади з інших мов або запозичення фразеологічних одиниць без перекладу.

4) вирази з античної культури.

5) біблійні та євангельські вислови.

6) вислови відомих людей (афоризми, цитати) [13, с. 159].

В основу методики вивчення особливостей функціонування фразеологічних одиниць покладено взаємодію з контекстом складових слів та врахування особливостей мови. Застосування того чи іншого методу залежить від конкретних завдань, які ставить перед собою лінгвіст. Кожен метод, взятий окремо, має свої особливості, переваги та певні недоліки, тому науковці

зазвичай використовують комплексний метод опису фразеології як сукупність методів, дослідницьких прийомів та різноманітних операцій з фразеологічним матеріалом.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

1.2. Особливості перекладу образних фразеологічних одиниць

Переклад фразеологізмів є досить складним завданням. У зв'язку з тим, що фразеологія збагачена образністю, лаконічністю, оригінальністю та виразністю, необхідно виділити достатньо часу для перекладу. Фразеологізми мають велике значення для риторичної, художньої та публіцистичної мов.

При відтворенні англійських фразеологізмів мовою перекладу перед перекладачем стоїть головне завдання: передати зміст і образ тексту. Якщо в мові перекладу, українській мові, немає аналога фразеологічної одиниці, то перекладач намагається знайти приблизний відповідник. Для досягнення адекватного перекладу з мови оригіналу необхідно оволодіти перекладацькими навичками відповідно до типів перекладу фразеологічних одиниць. Розглянемо види перекладу більш детально.

За способами перекладу фразеологізмів існує поділ на еквівалентний та безеквівалентний переклад. Еквівалентний переклад включає повний або частковий еквівалент, а нееквівалентний переклад включає описовий переклад та визначення [26, с.33].

Фразеологічний еквівалент - це вид перекладу, завдяки якому можна передати повне значення одиниці перекладу мовою перекладу. Маючи в арсеналі фразеологізм, відповідний фразеології мови оригіналу з її декларативними та імпліцитними значеннями, значно полегшується процес відтворення мовних знаків з мови оригіналу на мову перекладу. Між спорідненими фразеологізмами немає відмінностей у семантичному наповненні, вони стилістично та метафорично рівноправні і мають однакове емоційно-експресивне забарвлення, мають майже однаковий компонентний склад, однакові лексико-граматичні маркери: актуальність, належність до однієї граматичної категорії, контекстуальний зв'язок зі словами тощо.

Розрізняють два типи фразеологічних еквівалентів:

1. Повні еквіваленти. Фіксований еквівалент, який є єдиною можливим варіантом перекладу, незалежно від контексту, збагається за значенням,

лексичним складом, образом, стилістичним спрямуванням та граматичною структурою. Деякі лінгвісти називають повними еквівалентами тотожності, які представлені дослівним перекладом англійських ідіом.

2. Часткові еквіваленти. Зазвичай під частковим (або неповним) фразеологічним еквівалентом розуміється мовна одиниця, яка є еквівалентною в мові перекладу, але не у всіх своїх значеннях, тобто зміст обох фразеологізмів ідентичний, а форма лише частково схожа, тобто існують відмінності в лексичному, граматичному або лексико-граматичному зв'язку [26, с.33].

Словниковий склад мови є відкритим і постійно змінюється, зокрема, його модулі набувають нових значень. Правильність і повнота передачі інформації - ось реальна відмінність перекладу від повторення або скороченого викладу, від будь-якого роду так званих адаптацій. Тому зрозуміло, що вміння правильно передати назви згаданих в оригіналі речей і пов'язані з ними образи передбачає наявність певних знань про зображену в тексті оригіналу дійсність (незалежно від того, чи набуті ці знання шляхом безпосереднього знайомства з нею або отримані з книг або інших джерел).

Професор І. Корунець вважає, що засоби перекладу залежать від структури, змісту та мовного рівня змістових модулів. Оскільки переклад є лінгвістичним об'єктом і базується на понятті мовних одиниць, то перекладач керується рівнями цих мовних одиниць.

Дослідник підкреслює:

- надсинтаксичний рівень - відтворюються повні тексти або абзаци.
- синтаксичний рівень - відтворюються словосполучення та речення.
- лексичний рівень - відтворюються значення слів та словосполучень.
- морфологічний рівень - відтворюються складові морфологічні елементи лексеми; цей рівень допомагає відтворити лексичне значення слова.
- фонетичний рівень - відтворюються фонетичні звуки: більшість термінів, географічних та конкретних назв, реалій суспільно-політичного життя відтворюються саме на фонетичному рівні.

Перекладацькі прийоми відтворення мовних одиниць полягають у застосуванні підходів, здійснюваних перекладачем у рамках традицій певних перекладацьких шкіл та відповідних нових тенденцій у перекладі. Три підходи до перекладу відомі як трансформаційний підхід, декларативний підхід та комунікативний підхід.

1. Для досягнення семантичної еквівалентності фразеологічних одиниць необхідні трансформації або заміни. На рівні компонентної еквівалентності в основному використовуються трансформації, пов'язані з граматичною структурою висловлювання. У контексті теорії трансформації процес перекладу розглядається як процес перетворення і трансформації одиниць і структур з мови оригіналу на мову перекладу. Під час трансформаційних процесів розрізняють трансформації та еквіваленти.

Це не єдина класифікація перекладацьких трансформацій. Так, А.

Паршин виділяє такі основні види трансформацій, що використовуються в процесі перекладу [18, с.243]:

1. Адаптація:

а) розшифровка та транскрипція;

б) калькування та лексико-семантичні заміни, включаючи конкретизацію, генералізацію та модуляцію.

2. Граматика:

а) синтаксична асиміляція (тобто дослівний переклад);

б) структура речення.

в) поєднання речень.

г) граматичні заміни, які включають заміну типу слова, заміну частини мови або заміну члена речення.

3. Словник і граматика:

а) переклад займенників;

б) пояснення (яке А. Паршин вважає описовим перекладом);

в) компенсація.

М. Гарбовський, узагальнюючи класифікації трансформацій, здійснені Я. Ренкером, Л. Бархударовим, В. Комісаровим та ін., виокремлює вісім видів трансформацій: адаптація, антонімічний переклад, генералізація, еквівалентність, конкретизація, метафорична диференціація, стилістична нейтралізація, цілісна трансформація.

Адаптація - це перетворення, в результаті якого відбувається не тільки зміна опису того чи іншого стану суб'єкта, а й замінюється сам стан суб'єкта.

Адаптація зумовлена крос-культурною асиметрією. Переклад займенника здійснюється за формулою подвійного заперечення, подвійного протиставлення.

Генералізація - це процес перетворення, при якому перекладач, слідуючи ланцюжку узагальнення, замінює поняття з більш обмеженим обсягом і більш складним значенням, що міститься в слові або словосполученні вихідного тексту, поняттям з більш широким обсягом, але менш складним, менш конкретне значення.

Еквівалентність - це перекладацька трансформація, в результаті якої об'єктивна ситуація, описана в тексті оригіналу, передається в перекладі іншими структурно-стилістичними засобами, а іноді й іншими смисловими елементами.

Конкретизація - це процес трансформації, при якому перекладач, слідуючи ланцюжку узагальнення, замінює поняття з більш широким обсягом і менш складним значенням, що міститься в слові або словосполученні в тексті оригіналу, поняттям з більш обмеженим обсягом, але складним, більш конкретним значенням.

Метафорична диференціація - це трансформаційний акт, який полягає у зміні перекладу образної основи метафори шляхом переходу від одного виду об'єкта до іншого. Стилiстична нейтралiзацiя - це еквiвалент, який впливає на прагматичний рiвень одиницi перекладу. Цiлісна трансформацiя - прийом, в процесi якого перетворюється внутрiшня форма будь-якої частини мовного ланцюга, здійснюється в контекстi перетину, адекватність забезпечує

віднесення одиниці оригіналу і трансформованої одиниці перекладу до однієї і тієї ж частини дійсності.

Трансформації починаються на синтаксичному рівні, коли, наприклад, змінюється порядок слів при перекладі. Заміни на інших рівнях вважаються еквівалентними, коли замість слів мови оригіналу використовуються непрямі еквіваленти мови перекладу. Трансформаційний підхід передбачає врахування специфіки перекладу за трьома рівнями: морфологічним, лексичним та синтаксичним. При перекладі модулів морфологічного рівня морфеми вихідної мови трансформуються в морфеми мови перекладу.

На лексичному рівні слова та словосполучення мови оригіналу перетворюються на слова та словосполучення мови перекладу.

На синтаксичному рівні структури мови оригіналу трансформуються в синтаксичні структури мови перекладу.

Синтаксичні трансформації передбачають значні зміни в тексті мови перекладу, починаючи від зміни порядку слів у реченні і закінчуючи розбиттям речення на два або більше.

Найпоширенішим є підхід, що ґрунтується на структурній еквівалентності одиниць синтаксичного рівня. Перекладацькі трансформації є складними, дуже часто на різних рівнях мови. Цей вид трансформації особливо поширений, коли в процесі перекладу задіяні аналітичні та синтетичні мови англійською та українською мовами, як показано на прикладі.

За класифікацією, запропонованою О. Куніним, існує шість основних способів перекладу фразеологічних одиниць [18, с.243].:

- 1) повний фразеологічний еквівалент.
- 2) частковий фразеологічний еквівалент.
- 3) частковий фразеологічний еквівалент;
- 4) трасування паперу.
- 5) описовий переклад.
- 6) комбінаторний та лексичний переклад.

Повний еквівалент - метафорична фразеологічна одиниця в мові-реципієнті, яка базується на подібному образі і має те саме значення, що й фразеологічна одиниця в мові-джерелі. На думку Є. М. Солодухо, лексичне

наповнення, збіг синтаксичних функцій і категоріальних значень фразеологічних одиниць не завжди передбачає еквівалентність. Основною ознакою О. Солодухо вважає збіг змістовної сторони двох фразеологізмів.

Більшість еквівалентів стосуються запозичень з грецької міфології або Біблії.

До індивідуальних еквівалентів належать фразеологічні одиниці, які мають незначні лексичні та граматичні відмінності, що не змінюють значення виразу. Часто на структуру фразеологічної одиниці впливає граматична організація мови.

У своїх працях О. Солодухо пропонує власну класифікацію еквівалентних та нееквівалентних. Він виокремлює три види еквівалентності:

1) тотожні еквіваленти - характеризуються високим ступенем формальної, семантичної та стилістичної подібності.

2) прямі еквіваленти - утворення з повним або частковим семантико-фізіологічним збігом лише лексичного складу та/або граматичної структури.

3) синонімічні еквіваленти - фразеологічні одиниці з мотивованою логіко-семантичною основою, що характеризуються об'єднанням логіко-семантичних і логіко-сміслових уявлень та стилістичних особливостей [13, с.159].

Крім того, дослідниця виділяє фразеологічний аналог - метафоричну фразеологічну одиницю в мові-реципієнті, подібну за значенням до фразеологічної одиниці в мові-джерелі, але засновану на іншому образі.

О. Арсеїтьєва поділяє фразеологічні аналоги за ступенем збігу лексичного складу та структурно-граматичної організації. Вона виділяє 3 групи фразеологічних аналогів:

1) фразеологічні аналоги з приблизною подібністю структурно-граматичної організації та ідентичною лексикою у складі компонентів.

2) фразеологічні аналогії з приблизною подібністю структурно-граматичної організації та різним компонентним складом.

3) фразеологізми за різною структурно-граматичною організацією та різним компонентним складом.

Вибір фразеологічного аналога передбачає вільне володіння обома мовами, а також повне дотримання стилістичної та ідіоматичної однорідності аналога з фразеологічною єдністю оригіналу. Часто фразеологічна одиниця може мати декілька аналогів у мові-реципієнті, які відрізняються стилістичними особливостями та нюансами слововживання. Вибір аналога часто вимагає ретельного аналізу контексту, характеру мови та значення слова.

У фразеологічному фонді є загальнонародні та національно-самобутні елементи, характерні для тієї чи іншої мови. До еквівалентів з високим ступенем близькості відносяться загальноновживані фразеологічні одиниці, серед яких найбільш безпроблемними для перекладу зазвичай вважаються інтернаціоналізми, представлені в різних мовах як спільне культурно-мовне надбання.

Чим вищий ступінь класифікації (відносно еквівалентні, фразеологічно аналогічні), тим більше проявляється специфіка окремих мовних груп і національно-мовні особливості, а отже, зростає напруженість між виражальними засобами різних мов, що помітно не тільки в контексті фразеологічно-семантичних полів, а й у словниковому складі.

Метод перекладу шляхом детектування зустрічається також при вивченні ідіоматичних книг. Необхідно розрізняти два поняття: буквалізм і детекція. А. В. Кунін називає калькування "виправданим дослівним перекладом", а буквалізм - "дослівним перекладом, який спотворює зміст перекладеного виразу або рабськи копіює конструкції іноземної мови і є по суті насильством над мовою, якою зроблено переклад". Буквалізм вважається однією з найпоширеніших помилок при перекладі текстів. У словникових статтях калькування майже завжди супроводжується описовим перекладом,

іноді з етимологічною довідкою для повного розуміння фразеологічної одиниці.

У літературі також описується спосіб дослівного перекладу еквівалентного стійкого словосполучення, який являє собою калькування карти, сформованої на основі фразеології мови оригіналу. Перекладач змушений вдаватися до дослівного перекладу, коли словосполучення відображає мовні реалії мови оригіналу. Нова фраза, перекладена дослівно, яка не відповідає фразеології жодної іншої мови, швидше за все, буде сприйматися як вільний вислів. Коли такий підхід використовується рідко, дослівно перекладені поєднання можуть збагатити текст перекладу [3, с. 168].

Лексичний переклад - переклад за допомогою лексики - не дуже поширений у перекладознавстві. Він дозволяє коротко і адекватно передати значення фразеологічної одиниці, хоча деякі з них можуть втратити своє значення при перекладі на іншу мову. Контекст має велике значення при перекладі цих впертих фраз. У перекладацькій практиці в разі пошуку відповідного виразу для безеквівалентного фразеологізму необхідно використовувати всі можливості у вузькому контексті для компенсації зниженого або підвищеного ступеня додаткового значення або стилістичного забарвлення.

Трансформаційний підхід є неадекватним, коли в оригінальному тексті йдеться про вигадане явище і перекладач змушений передати це явище засобами іншої мови так, щоб переклад був зрозумілий носію мови перекладу.

Наприклад, неможливо зробити адекватний переклад поезії шляхом простої заміни одиниць мови оригіналу на одиниці мови перекладу. Таким чином, основна ідея та емоційна складова твору може змінюватися в залежності від культури, в якій виконується переклад.

2. Декларативний підхід є спробою більш точного тлумачення таких випадків. Згідно з декларативним підходом, процес перекладу не є простою заміною, а складається з наступних розумових функцій:

- 1) перекладач читає (преслуховує) повідомлення мовою оригіналу.

2) перекладач визначає, що є точкою відліку повідомлення, тобто що символізується повідомленням.

3) перекладач формулює повідомлення мовою перекладу, спираючись на референс. У процесі перекладу зіставляються відповідні одиниці обох мов, однак, на відміну від трансформаційного підходу, відношення між одиницями мови оригіналу та мови перекладу не є регулярним, а залежить від того, як перекладач визначає референт.

3. Комуникативний підхід до перекладу був запропонований О. Каде і базується на термінах комунікація та тезаурус. Комунікація може бути визначена як акт відправлення та отримання будь-якої інформації, що називається повідомленням. Інформація, що передається і приймається, може бути будь-якою, навіть невербальною, але в даній роботі розглядається тільки вербальна комунікація, оскільки саме вона вимагає перекладу письмового або усного тексту.

Фразеологічний аналог. На відміну від фразеологічного еквівалента, необхідно знайти в мові перекладу фразеологізм, який має таке ж метафоричне значення, але заснований на іншому образі. При перекладі, через відсутність еквівалента, необхідно зберегти стилістичну та емоційну складову фразеологічної одиниці.

Описовий переклад - цей вид перекладу здійснюється шляхом відтворення фразеологічної одиниці вільним словосполученням. Через можливість втрати характерних ознак фразеологізмів - метафоричності, експресивності, конотації та образності - перекладачі вдаються до цього виду перекладу вкрай рідко, лише тоді, коли в мові перекладу відсутні фразеологічні еквіваленти або аналоги.

Згідно з академічним словником, калькування - це процес створення слів і словосполучень шляхом копіювання їх з інших мов. До калькування вдаються лише тоді, коли за допомогою інших видів перекладу неможливо передати семантико-стилістичне значення, образність або експресивно-емоційне забарвлення фразеологізму. Завдяки такому виду перекладу вдається

зберегти образність оригінального тексту, подолати багато труднощів, які виникають, коли образ в оригінальному тексті подається у вигляді розлогіх метафор. Траєкування особливо ефективно, коли необхідно перекласти гру слів, компонентом якої може бути фразеологізм.

Крім вищезазначених видів перекладу, використовуються й інші.

Займенниковий переклад - це вид перекладу, при якому передається протилежне значення фразеологічної одиниці (негативне значення фразеологізму перетворюється на позитивну конструкцію). Цей вид перекладу використовується рідше.

Комбінований (або змішаний) переклад - це вид перекладу, який поєднує в собі транскрипцію і підрядковий переклад, підрядковий і описовий переклад, транскрипцію і описовий спосіб та інші. Цей вид використовується лише тоді, коли мовою перекладу неможливо повністю передати значення фразеологізму мови оригіналу.

Контекстуальний переклад (або контекстуальна заміна) вважається доцільним, коли перекладач не може знайти повний еквівалент у мові перекладу. Тобто, перекладач повинен підібрати такий український фразеологізм, який хоч і не є повним еквівалентом англійського фразеологізму, але точно передає значення в конкретному контексті.

На відміну від калькування, буквалізм спотворює значення сполучення слів у мові оригіналу, тому перекладачі не використовують цей вид перекладу [3, с.168].

Таким чином, можна зробити висновок, що при перекладі фразеологічних одиниць перекладач повинен володіти певними знаннями. Увага, професіоналізм та наполегливість допоможуть експерту при роботі з фразеологізмами. Проаналізувавши одиницю, перекладач застосовує необхідну формулу перекладу, безумовно, враховуючи її лексичні, граматичні

та національні особливості. Більше того, при перекладі фразеологічної одиниці завданням перекладача є передача емоційно-експресивних особливостей, оціночних конотацій, функціонально-стилістичних

особливостей, а не тільки передача змісту. Труднощі при перекладі можна пояснити високим ступенем ідіоматичності та етнічною специфікою, тому основним завданням при відтворенні фразеології буде адаптація до цільової аудиторії.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

1.3. Способи перекладу

Способи перекладу фразеологічних одиниць можна поділити на еквівалентні та безеквівалентні. До еквівалентних способів перекладу відносяться, перш за все, переклад з використанням повних або часткових еквівалентів.

- 1) Переклад з використанням повного еквівалента.
- 2) Переклад з використанням без еквівалентних компонентів.

У літературі існує багато пропозицій щодо оцінки перекладацьких еквівалентів. Найбільш переконливою класифікацією еквівалентів у різних мовах є п'ятиступенева система (повні еквіваленти, часткові еквіваленти, відносні еквіваленти, фразеологічні аналоги, безеквівалентні фразеологічні одиниці), сформульована О. Селівановою на основі досвіду багатьох сучасних і попередніх класифікацій.

1. Повні еквіваленти мають однакову структуру, подібну основу, метафоричне значення та функціонально-стилістичне забарвлення.
2. Часткові еквіваленти - мають однакове значення і внутрішню форму і відрізняються або структурою, набором синонімічних елементів, відмінюванням, кількістю компонентів, ступенем вживання, або іншою ознакою, що впливає з граматичної будови мови перекладу.
3. Відносні еквіваленти з тим самим значенням частково замінюють метафоричність, але залишаються порівнянними.
4. Фразеологічні аналоги мають інший образ або структуру, але спільне значення і стилістику.
5. Безеквівалентні фразеологічні одиниці є ідіоматичними особливостями окремої мови [25, с.200].

Запропонована система п'яти ступенів еквівалентності певною мірою відповідає деяким іншим схемам, які відрізняються лише незначними деталями. Останній із запропонованих ступенів еквівалентності - відсутність еквівалента - є проблематичним для перекладу. При цьому для перекладу

фразеологічних одиниць з однієї мови на іншу залишаються одноавторські трансформації, які вимагають від перекладача досконалого знання фразеології мови оригіналу та мови перекладу. Також за відсутності еквівалента іноді доводиться вдаватися до трансформацій.

Український дослідник С. Максимов запропонував широку класифікацію трансформацій [11].

I. Лексичні трансформації.

1. Типові лексичні трансформації.

1.1 Практична транскрипція - це спосіб перекладу лексичної одиниці шляхом відтворення звукової форми за допомогою літер української мови.

1.2 Транскрипція - це спосіб перекладу лексичної одиниці шляхом відтворення її графічної форми українською мовою.

1.3 Традиційне фонетичне та графічне відтворення.

1.4. Поєднання практичної транскрипції, транскрипції та традиційного фонетичного і графічного відтворення.

1.5. Калькування - це спосіб перекладу лексичних одиниць з французької мови шляхом заміни її компонентів (формул або слів) лексичними одиницями, відповідними до української мови.

2. Лексико-семантичні трансформації.

2.1 Узагальнення значення - це заміна французької одиниці перекладу, яка має вузьке значення, українською одиницею перекладу з більш широким значенням.

2.2 Диференціація значення - це вибір одного з еквівалентів, який найкраще відповідає контексту.

2.3 Реалізація значення - це заміна французького слова із загальним значенням українським словом (словосполученням) з більш конкретним (вузьким) значенням.

2.4. Фреймінг - смисловий розвиток смислу.

II. Грамаітичні трансформації

2.1 Дослівний переклад ("нульова трансформація").

2.2 Метафора – це зміна порядку слів у словосполученнях і реченнях.

2.3 Субституція – це заміна слова, що належить до однієї частини мови, словом, що належить до іншої частини мови (морфологічна субституція), або заміна однієї синтаксичної конструкції іншою (синтаксична субституція).

2.4 Додавання використовується для компенсації смислових або граматичних втрат.

2.5 Віднімання – це перетворення, протилежне додаванню.

III. Лексичні та граматичні трансформації

3.1 Пронімінативний переклад – це заміна в перекладі значення мови оригіналу його протилежністю з відповідною перебудовою висловлювання з метою точного відображення змісту.

3.2 Повна реорганізація текстового сегменту. Це перетворення перебудовує внутрішню форму будь-якого тексту: починаючи зі слова, словосполучення і закінчуючи повним реченням.

Переклад фразеологізмів є традиційно актуальною темою для перекладацької спільноти, оскільки саме передача іноземних фразеологізмів викликає ряд труднощів. Завдяки своєму семантичному багатству, знаковості, лаконічності та яскравості фразеологія відіграє дуже важливу роль у мові.

Фразеологія особливо широко використовується в розмовній мові, художній та політичній літературі. Вибір того чи іншого виду перекладу залежить від специфіки фразеологічних одиниць, які перекладач повинен розпізнати і вміти передати їх значення, яскравість і виразність. Основними способами перекладу фразеологізмів є фразеологічний еквівалент, фразеологічний аналог, калькування, описовий переклад, контекстуальна заміна.

Фразеологічний еквівалент, тобто перенесення фразеологізму з фразеологізму, є найкращим способом. Це можливо, коли англійська та українська мови запозичили фразеологічний зворот з інших мов (як правило, класичних):

Strike while the iron is hot. – *Куй залізо, поки гаряче* [35].

Переклад фразеологічним аналогом, тобто використання фразеологічних одиниць в українській мові, які мають те саме значення, але побудовані на іншому образі. При такому перекладі слід враховувати, що образ України має бути нейтральним щодо національного колориту:

Absence makes the heart grow fonder. – Відстань посилює почуття.
 Переклад з кальки, тобто спроба скопіювати англійський образ і створити власну фразеологічну одиницю. При використанні цього методу треба пам'ятати, що: образ має бути чітким, метафоричне, переносне значення

має виводитися з прямого значення:
Little pitchers have long ears. – У малих дітей великі вуха.

Якщо в перекладі є реалія, то вона повинна бути зрозумілою українському читачеві:

To carry coal to Newcastle. – Ніхто не возить вугілля в Ньюкасл.
 Перекладові слід надати форму фразеологізму:

Rome was not built in a day. – Не зразу Рим будувався.
 Описовий переклад – відмова від перекладу фразеологізмом:
to cut off with a shilling. – залишити без спадщини

До фразеологічних зворотів належать також фразеологічні звороти, які широко використовуються в різних типах і стилях мовлення. Серед них різноманітні цитати - літературні, біблійні, висловлювання історичних діячів тощо. При їх перекладі перекладач повинен керуватися традицією, що існує в українській мові, незалежно від словникового значення слів, що входять до складу виразу. Часто існує різниця між українською та англійською мовами. Одне і те ж слово, що входить до складу різних виразів в

англійській мові, може вимагати перекладу різними словами у зв'язку з традицією, що склалася в українській мові [26, с. 33].

Передача фразеологічних одиниць при перекладі є дуже складним завданням. Вибір того чи іншого виду перекладу залежить від особливостей фразеологічних одиниць, які перекладач повинен розпізнати і вміти передати їх значення, яскравість і виразність. Оскільки фразеологічні одиниці широко використовуються в літературі всіх стилів, грамотний перекладач не повинен допускати неточностей при перекладі того чи іншого фразеологізму. Без знання фразеології неможливо оцінити яскравість і виразність мови, зрозуміти жарт, гру слів, а іноді і просто сенс всього висловлювання.

НУБІП УКРАЇНИ

НУБІП УКРАЇНИ

НУБІП УКРАЇНИ

НУБІП УКРАЇНИ

НУБІП УКРАЇНИ

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ПЕРЕКЛАДУ СЕМАНТИЧНИХ, СТРУКТУРНИХ І ФУНКЦІОНАЛЬНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ОБРАЗНИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ

2.1. Використання фразеологічних одиниць в англomовних текстах та способи їх перекладу

Фразеологізми є сталими виразами, і тому їх переклад може становити певні труднощі. Розглянемо основні стратегії перекладу фразеологічних одиниць англійської мови на українську. Як правило, в основу класифікації таких перекладацьких стратегій покладено поняття перекладацької компетенції.

Точним вважається переклад, який відтворює зміст і форму оригіналу засобами мови перекладу. Це еквівалентність перекладу та оригіналу, точність перекладу, яка досягається граматичними, лексико-лінгвістичними та стилістичними замінами.

З точки зору точності перекладу дослідники поділяють фразеологізми на три групи [17]:

1) фразеологізми, які повністю відповідають фразеологізмам мови перекладу за змістом і формою;

2) фразеологічні одиниці, які збігаються за змістом, але не відповідають образу, що лежить в їх основі.

3) фразеологічні одиниці, які не мають відповідників у мові перекладу.

Перекладена описова або друкована детекція.

Таким чином, всі підходи до перекладу фразеологічних одиниць можна поділити на еквівалентні та безеквівалентні. До еквівалентних способів перекладу відносяться, перш за все, переклад з використанням повних або

часткових еквівалентів.

Багато іношомовних фразеологізмів повністю відтворюються в українській мові завдяки наявності повних еквівалентів. Повний еквівалент (відповідник) передбачає, що в мові перекладу є нує фразеологічна одиниця, еквівалентна за змістом, функціями і стилістичними особливостями стійкому виразу оригіналу, яка повністю або в основному збігається за образним змістом.

При такому способі перекладу лексичне відтворення фразеологізму не втрачається, але може бути порушена його структура, що є розбіжністю з методом виявлення. Фразеологізми, які мають повні еквіваленти, також є в англійській та українській мовах. Це дозволяє відтворювати ці ідіоми під час перекладу без суттєвих змін.

Наприклад, і в англійській, і в українській мовах використовуються фразеологізм *to burn bridges* – *спалювати мости*. При перекладі цей фразеологізм легко замінити його повним еквівалентом:

Don't Burn Old Bridges, Just Build New Ones! *Не спалюйте старі мости, просто будуйте нові.*

Вираз "спалити мости" означає рішуче порвати з кимось або чимось, унеможливити повернення до когось або чогось. У давнину цей вислів, або подібний до нього "палити кораблі", вживався у прямому значенні, але згодом набув переносного значення. У цьому прикладі фразеологізм вжито в його класичній формі – *to burn bridges* – *спалювати мости*, а також у трансформованому вигляді – *to build bridges* – *будувати мости*.

У першому варіанті для перекладу використовується повний еквівалент, у другому варіанті переклад здійснюється за допомогою калькування. Нові фразеологічні одиниці не зафіксовані у словниках і ще не мають усталених еквівалентів, а тому при їх перекладі застосовуються лише безеквівалентні перекладацькі прийоми.

Повний еквівалент також використовується в наступному прикладі перекладу англійських текстів:

НУБІП УКРАЇНИ
bite your tongue / прикусити язика

Тут використовується фразеологізм *to bite one's tongue* – «прикусити язика» (у значенні попросити / наказати комусь помовчати). В українській мові такий фразеологізм також активно працює, тому переклад висловлювання не викликає значних труднощів [19].

НУБІП УКРАЇНИ

Часто фразеологізми, які повністю вписуються в різні мови, запозичуються з грецької або латинської, рідше з інших мов. Тобто, деякі з цих ідіом мають інтернаціональний характер, що значно полегшує переклад. До таких інтернаціоналізмів належить, зокрема, прислів'я *Time is money*, яка також використовується й в англійській літературі, наприклад:

НУБІП УКРАЇНИ

Time is money: the cost of waiting for the government Час – це гроші: вартість очікування уряду.

НУБІП УКРАЇНИ

Переклад в даному випадку здійснюється через повний еквівалент *Time is money*. Крім того, повні еквіваленти часто зустрічаються в інтернаціональних ідіомах, що походять, наприклад, з біблійних та міфологічних джерел:

НУБІП УКРАЇНИ
Not by Bread Alone / Не хлібом єдиним

У цьому випадку використовується відомий біблійний вираз, який англійською мовою звучить як *not by bread alone*. Такий фразеологізм працює і в українській мові, тому можливе використання повного еквіваленту не як хліб, а як хліб [19].

НУБІП УКРАЇНИ

Загалом, для перекладача переклад англійських фразеологізмів за допомогою повного еквівалента не становить проблеми - основне завдання тут полягає лише в тому, щоб знайти такий еквівалент у мові перекладу. Однак не всі фразеологічні одиниці можна перекласти повним еквівалентом.

НУБІП УКРАЇНИ

Фразеологічні звороти або паремії англійської та української мов можуть бути схожими за лексичним складом, комунікативним значенням та стилістичним забарвленням, але знову ж таки значна їх кількість має свої особливості і еквівалент у мові перекладу часто є лише приблизним. Такі фразеологізми перекладаються за допомогою часткового еквівалента.

При частковому еквівалентному перекладі фразеологізми в мові перекладу можуть бути еквівалентними фразеологізмам оригіналу за значенням, функціями та стилістичним забарвленням, але відрізнятися за образним змістом. Такі ідіоми можуть відрізнятися за своїм лексичним складом або збігатися за змістом, і в той же час бути абсолютно різними за образом, який вони позначають. Приклад:

Come autumn and will have to decide whether to buy a pig in a poke! Прийде осінь і доведеться вирішити, чи купувати kota в мішку.

В англійському тексті використовується фразеологізм *to buy a pig in a poke*, що дослівно перекладається як "купівля kota в мішку". В українській мові використовується частковий еквівалент цього виразу, в якому змінено образ тварини - купувати kota в мішку. В обох мовах ці ідіоми мають однакове значення - купити щось, нічого не знаючи про товар. Оскільки основний образ тварини в приказках різниться, такий переклад можна вважати лише частковим еквівалентом [35].

Інший приклад часткового еквіваленту можна побачити в наступному прикладі:

cool as a cucumber / спокійний як огірок.

У даному випадку в англійському тексті використовується класична англійська ідіома, побудована на порівнянні *cool as a cucumber*. Дослівно означає "холодний як огірок" і має значення спокійної, холоднокровної людини. В українській мові немає такого еквіваленту, але є поширений

фразеологізм, який також побудований на порівнянні і використовує біоморфний образний код - спокійний як удав. Образ, що лежить в основі порівняння в цих двох ідіомах, різний - в англійській мові це огірок, а в

українській використовується образ рептилії - удав. Втім, обидві ідіоми є рівнозначними за змістом. Складність тут може полягати в самому аспекті

перекладу фразеологізму фразеологізмом, що дозволить зберегти стилістичну виразність. Якщо перекладач не може відразу підібрати повний еквівалент, він може вдатися до наближеного перекладу, наприклад, використавши для

перекладу цієї фрази нейтральний словниковий еквівалент

"холоднокривний" [23, с.67].

Однак такий переклад вже не буде адекватним, адже розшифрувавши для читача фразеологічні одиниці тексту, перекладач знехтує стилем та експресією оригінального тексту, не відтворивши їх у перекладі.

Деякі еквіваленти, подібні за змістом, але відмінні за зовнішнім виглядом, також називаються аналогами. Досить цікавим є переклад за допомогою аналогій, оскільки заміна образу тут часто пов'язана зі збереженням експресивного забарвлення. Такий спосіб перекладу вважається

досить вдалим з точки зору змістовності та емоційної передачі. Іноді

зображення двох аналогів можуть не мати нічого спільного, але при цьому еквіваленти виконують однакову функцію і використовуються, наприклад, в аналогічній ситуації.

A piece of cake/ Дуже просто

В оригінальному тексті використовується популярна англійська ідіома *a piece of cake*, яка не має повного еквіваленту в українській мові. Більш того, дослівний переклад в даному випадку також неможливий, оскільки вираз «шматок пирога» для українського читача звучало б абсолютно безглуздо.

Оскільки англійський фразеологізм має значення "дуже легко, елементарно", то перекладачеві слід підібрати стійкий вираз в українській мові з аналогічним значенням. Ми обрали два варіанти - *one to spit* або *simple simple*

і обрали для перекладу перший варіант, оскільки він має більшу семантичну стійкість, образність, в той час як варіант *simple simple* має більш вільну форму, тому він не здатен точно передати експресію ідіоми оригіналу.

При перекладі таких ідіом рекомендується використовувати саме ті відповідники, які є усталеними в мові перекладу, оскільки перекладач повинен дотримуватися принципу перекладу чогось звичного для носія англійської мови на таке ж звичне для носія української мови. В іншому випадку фразеологізм може справити на читача враження чогось несподіваного або дивного, не буде розшифровки образу, закладеного у змісті фразеологізму, і загального значення, повчання [30, с.41].

Наприклад, англійський фразеологізм *once in a blue moon* дослівно можна перекласти як «один раз під час блакитного місяця», або «якось за тринадцятого повного місяця» (*blue moon* в перекладі з англійської означає неоднозначне астрономічне явище "блакитний місяць", яке можна спостерігати лише раз на два-три роки через різницю між місячним і календарним роками). Для носія англійської мови цей вираз є знайомим і зрозумілим, оскільки він досить часто вживається в англійській мові; носії англійської мови можуть часто чути такий вираз і тому знають, що він означає.

Для українця дослівно перекладена таким чином ідіома є екзотичною, незвичною. З іншого боку, використання українського аналогу, коли рак на горі свистить, навпаки, знімає ефект культурного шоку, апелює до української культури та допомагає читачеві перекладу легко сприйняти та зрозуміти використаний у тексті фразеологізм.

Проте значний пласт фразеологічних одиниць включає вирази, характерні лише для мови-джерела. Вони розкривають особливості культури народу, базуються виключно на англомовній картині світу і не завжди мають навіть частковий відповідник в українській мові. Значення такого фразеологізму можна зрозуміти лише після розгляду кожного з окремих компонентів висловлювання. У цьому випадку застосовуються

безеквівалентні способи перекладу.

До безеквівалентних способів перекладу фразеологізмів належать, передусім, калькування та описовий переклад. Розглянемо приклади використання цих перекладацьких прийомів на матеріалі англійської мови.

При передачі фразеологізмів українською мовою нерідко використовується прийом калькування (який також називають дослівним перекладом). При калькуванні сталий вираз відтворюється повністю без будь-яких змін та легко сприймається читачем. Цей спосіб перекладу застосовується тоді, коли перекладений таким чином фразеологізм є цілком зрозумілим для носіїв мови перекладу. Часто за допомогою калькування перекладаються необразні фразеологізми.

Прикладом калькування може слугувати переклад такого фразеологізму англійської мови:

It takes two to Tango / Для танго потрібні двоє

Тут сталий вислів *it takes two to tango* перекладається українською мовою дослівно як *для танго потрібні двоє*. Зміст вислову цілком зрозумілий українському читачу, хоча такий переклад і не можна вважати еквівалентним.

Даний фразеологізм використовується у значенні «за щось відповідальні двоє» [19].

Інший приклад використання кальки як способу перекладу фразеологізмів, спостерігаємо у такому реченні:

The movie «Frozen» also made his day / Фільм «Крижане серце» також зробив його день.

Англійська ідіома *to make someone's day* немає аналога в українській мові не має, хоча вже входить до складу молодіжного сленгу у вигляді кальки-перекладу – *зробити чийсь день*. Саме за допомогою кальки перекладаємо цей вираз і у поданому реченні. Значення ідіоми – «зробити щось таке, що підніме

настрій на цілий день».

Розглянемо також такий приклад калькування як способу передачі українською мовою фразеологізму:

Brexit may be just what the doctor ordered – for Ireland / Для Ірландії

Брексит може стати саме тим, що лікар прописав.

У цьому прикладі використовується фразеологізм *what the doctor ordered*, який має значення «саме те, що потрібно». Українською мовою перекладаємо цей вислів за допомогою калькування як *те, що лікар прописав*.

Калькування як спосіб перекладу фразеологізмів зустрічається досить часто, однак цей прийом не вважається ефективним, оскільки досить рідко він дозволяє створити дійсно адекватний переклад культурно-специфічного мовного елемента. Пояснюється це тим, що калькування є доречним лише у

тому випадку, коли такий спосіб перекладу дозволяє довести до читача справжній зміст фразеологічної одиниці, лексико-семантичну специфіку ідіоми[14].

Окрім кальки поширеним безеквівалентним способом перекладу фразеологізмів є описовий переклад. Використання описового перекладу здебільшого обумовлене відсутністю у мові перекладу необхідних відповідників та неможливістю застосування калькування фразеологізму. Описовий переклад часто зводиться до тлумачення, пояснення фразеологізму, яка у тексті перекладу практично перестає існувати як самостійна мовна одиниця та ніби розчиняється у контексті.

При використанні такого способу перекладу, як описовий переклад, неминучими є стилістичні, емоційно-експресивні та інформаційні втрати. Це пов'язано з тим, що, у той час як фразеологізми є сталими утвореннями, при описовому перекладі вони перекладаються через вільні вирази. Відповідно, значна кількість їх унікальних властивостей як фразеологічних утворень при такому перекладі втрачаються.

Розглянемо наступний приклад використання описового перекладу для передачі українською мовою фразеологізму:

НУБІП УКРАЇНИ
once in a blue moon «неможливе»

У цьому прикладі складно передати вжитий фразеологізм *once in a blue moon* за допомогою його відповідника *коли рак на горі свисне*, з огляду на

НУБІП УКРАЇНИ
 структуру вихідного речення та його семантику. Натомість, доводиться тут залучати описовий переклад, коли фразеологізм дешифрується та

використовується у своєму прямому значенні – *неможливе*. Метафоричність та експресивність фразеологізму при цьому втрачаються. Окрім того, значно

НУБІП УКРАЇНИ
 змінюється структура вихідного елементу, адже застосовується прийом скорочення, коли замість виразу при перекладі використовується одне слово.

Описовий переклад використовується і у наступному прикладі перекладу:

НУБІП УКРАЇНИ
usual cup of tea *типове заняття*

У даному випадку використовується фразеологізм *not one's cup of tea*, який означає «не звичне, не улюблене заняття». Воно є заперечною формою

НУБІП УКРАЇНИ
 від фразеологізму *one's cup of tea*. Еквіваленту такого виразу в українській мові немає, але в той же час ми не можемо перекласти його дослівно через технічний переклад. Тому ми використовуємо метод описового перекладу, який дозволяє передати цей вислів як нестандартне [17].

Загалом, всі способи перекладу фразеологічних виразів можна поділити на еквівалентні та безеквівалентні способи перекладу. Еквівалентні способи

НУБІП УКРАЇНИ
 перекладу фразеологічних одиниць включають повну або часткову еквівалентність. На межі між еквівалентним та безеквівалентним способами

перекладу знаходиться спосіб створення псевдофразеологізмів. З іншого боку, нееквівалентні методи перекладу включають описовий переклад та

НУБІП УКРАЇНИ
 калькування.

Було б помилкою визначати будь-який метод перекладу як найкращий,

оскільки кожен з них підходить для конкретної ситуації. Однак, проаналізовані приклади підтверджують гіпотезу про те, що найбільш вдалим перекладом фразеологізмів є переклад їх мовою перекладу з використанням повного еквівалента. Питання відсутності еквівалентів та аналогів в іншій мові

призводить до проблеми еквівалентності стійкого виразу та його відтворення в перекладі.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

2.2. Труднощі перекладу фразеологічних одиниць

Переклад фразеологізмів у текстах може бути ускладнений через властивості типу і тематики самих текстів, а також контексту, в якому вживаються фразеологізми. Оскільки вона конкретна, насичена образами та експресією, а її основне призначення - не стільки інформувати, скільки впливати на читача, фразеологічні звороти часто набувають додаткових конотацій.

Труднощі перекладу англійських фразеологізмів українською мовою пов'язані не тільки з відмінностями в структурі англійської та української мов, але, в першу чергу, з особливим становищем фразеологічних одиниць, які належать переважно до семантично неподільних виразів, в яких схема змісту не збігається зі схемою вираження.

Ознаками цих модулів є відносна стійкість їх складу, семантична цілісність значення, відтворюваність, знаковість (значна кількість фразеологічних модулів). Безперечно складність при перекладі викликає етнокультурне забарвлення фразеологічних одиниць, так званий своєрідний етнічний компонент їх значення, при відтворенні якого лексичний склад, структура, образи фразеологізмів оригіналу і перекладу можуть не збігатися, що підтверджує переклад англійського прислів'я [14]

A rolling stone gathers no moss

Якщо його дослівно відтворити українською мовою (камінь, що котиться, моху не збирає), то зміст цього уривку буде незрозумілим для україномовного реципієнта, оскільки він не знає, що для англієця мох асоціюється з багатством і майном, відсутність якого вважається негативним явищем. Під каменем у прислів'ї мається на увазі людина, яка подорожує світом, витрачає гроші і яка в англійському розумінні не може бути багатою. Саме тому доречним перекладом цього прислів'я є українське прислів'я "Хто вдома не сидить, той багатим не стане" [35].

Лексичний склад цього українського прислів'я, його структура та образ, який воно містить, відрізняються від оригінального англomовного варіанту, але його зміст та значення відтворено адекватно. Питання аналогії загальнолюдського та ідеологічного, детермінованого у фразеологічних одиницях, є предметом детального аналізу науковців протягом десятиліть [2].

Вивчення фразеологічних одиниць різних мов, їх порівняльний аналіз дає можливість не тільки з'ясувати особливості того чи іншого народу, особливості його світосприйняття, а й зрозуміти глибинні, загальнолюдські основи позицій і поглядів людства, які кодуються через архетипи, стереотипи, символи. Глибинні світоглядні орієнтації внаслідок цього отримують етнокультурну інтерпретацію та об'єктивують в кожній мові.

Так, наприклад, спостереження людини за природою та віра в її магічну силу знайшли своє відображення в усній народній творчості, за допомогою якої людство вже в ті часи почало передавати важливу інформацію про світ та особливості взаємодії з ним. Накопичений людьми досвід проявляється сьогодні в існуванні багатьох прислів'їв і приказок на різних мовах про природу, погоду, пори року, прикмети:

The morning sun never lasts a day; a summer day feeds a year; after rain comes fair weather; it never rains but it pours; oaks may fall when reeds stand the storm; red sky at night shepherds delight, red sky in the morning shepherds warning; time and tide wait for no man; a foul morn may turn to a fair day

Весна крапа квітами, а осінь – плодами; багатообіцяюча весна, та вирішує не одна вона; сонце, земля і вода – найперші годувальники; не буде води – не буде й трави; Благовіщення без ластівок – холодна весна; коли на Юрія дощ і грім, буде радість людям всім; тріщи не тріщи – минули Водохрещі; зимою деньок, як комарів носок; ластівки низько літають – дощ обіцяють.

Універсальність фразеологічних капіталів різних мов визначається

загальнонародськими особливостями мислення, схильністю передавати уявлення про світ метафорично. Так, наприклад, аналіз фразеологічних модулів, що характеризують чоловіка та жінку, особливості їхніх стосунків, ролі в сім'ї, в англійській та українській мовах, дозволяє говорити про існування не лише автоетнічних, а й універсальних особливостей їх сприйняття представниками різних народів[35]. Зокрема, як в українській, так і в англійській культурі існують фразеологічні одиниці, що вказують на вплив, який може мати погана і хороша дружина на чоловіка і навпаки:

a worthy woman is the crown of her husband; a cheerful wife is the joy of life / добра жінка мужеві вінець, а лиха жінка чоловікові слава.

Однаковими постають і погляди на шлюб, що відображено у фразеологізмах англійської та української мов:

when a man marries, his trouble begins; the most dangerous food is wedding cake; / оженить його, то й буде знати; не мав лиха, так одженився; одженитись і йти на війну не совітуй нікому.

Майже однаково англійські та українські прислів'я попереджають проти поспішного весілля:

marry in a haste and repent at leisure / хто рано одружиться, той вік не натужиться.

Труднощі перекладу фразеологізмів пов'язані також з тим, що одне і те ж поєднання, один і той же мовний вираз може бути фіксованим і вільним. Це можна побачити на прикладі словосполучення *the boy next door*, яке можна перекласти на українську мову як сусід, хлопчик, який живе поруч і як звичайний хлопчик, хлопчик, яких багато[28, с.18].

При відтворенні таких словосполучень перекладач повинен розуміти, чи є вони сталими сполуками, чи ні. Вибір відповідного способу перекладу

фразеологічної одиниці залежить від складності семантичної структури, символічного характеру, етнокультурної специфіки її значення.

Основними способами передачі англійських фразеологізмів українською мовою є їх еквівалентний та аналогічний, описовий переклад, а також калькування. Зрозуміло, що найкращим способом перекладу вихідного фразеологізму є передача його за допомогою еквівалентної одиниці, якщо така одиниця існує в мові перекладу. Використання такої одиниці забезпечує не тільки повне відтворення змісту, а й передачу образності та виразності вихідної фразеологічної одиниці.

Повні фразеологічні еквіваленти тотожні за структурою, лексичним складом, стилістичними особливостями, значенням та образністю, зокрема, через повні фразеологічні еквіваленти тотожні за структурою, лексичним складом, стилістичними особливостями, значенням та образністю, зокрема: *in seventh heaven* – на сьомому небі. Зауважимо, що кількість фразеологічних еквівалентів порівняно невелика. Найчастіше до них відносяться так звані інтернаціональні фразеологічні одиниці.

З цього приводу В.Н. Комісаров зазначає, що при запозиченні однієї і тієї ж фразеологічної одиниці в різних мовах її значення в одній з мов може змінюватися, в результаті чого з'являються "хибні друзі перекладача", схожі за формою, але різні за змістом.

Так, наприклад, англійський фразеологізм *to lead by the nose* та Українське водити за ніс збігається за формою, але вони мають різні значення, оскільки англійський фразеологізм означає повністю підкоряти, командувати, а український - обманювати. Індивідуальні еквіваленти - це перекладацькі мовні одиниці, що містять певні лексичні, граматичні або лексико-граматичні відмінності при наявності того ж значення і стилістичної спрямованості, що і відповідні фразеологічні одиниці мови оригіналу.

За ступенем адекватності перекладу часткові еквіваленти прирівнюються до повних. Часткові еквіваленти, в свою чергу, поділяються на часткові лексичні та часткові граматичні еквіваленти.

Окремі лексичні еквіваленти збігаються за значенням, стилістичним спрямуванням, близькі за метафоричністю, але відрізняються за своїм лексичним складом, граматичною структурою, наприклад: *as flies to sugar* – як мухи на мед, *to dance like an elephant* – танцювати як ведмідь, *he laughs best who laughs last* – почав сміхом, а закінчив сльозами.

Індивідуальними лексичними еквівалентами є також еквівалентні фразеологічні одиниці мови перекладу, тотожні за значенням, стилістичним спрямуванням, але різні за образом. Такі одиниці В.М. Комісаров називає фразеологічними аналогами. Приклад використання українського фразеологічного еквіваленту при перекладі англійського фразеологізму

all fish that comes to his net / *гарному бору все в пору*

До індивідуальних граматичних еквівалентів відносяться ті фразеологічні одиниці мови перекладу, які збігаються з відповідними одиницями мови оригіналу за значенням, стилістичним забарвленням та образністю, але відрізняються від них, наприклад, граматичною категорією числа іменників, прикметників, що входять до складу цих фразеологізмів:

to catch old birds with chaff / *провести старого горобця на полові*

Використання фразеологічного аналога забезпечує такий же адекватний переклад англійського фразеологізму, як і при наявності повного еквівалента.

Однак тут є певні обмеження.

По-перше, на думку В.М. Комісарова, необхідно зберегти емоційно-стилістичне значення фразеологічної одиниці [6, с.156].

По-друге, необхідно враховувати два фактори: стилістичну нерівноцінність та етнічне забарвлення тих чи інших аналогічних фразеологічних одиниць.

У разі відсутності еквівалента або аналога вихідної фразеологічної одиниці в мові перекладу може застосовуватися калькування, яке є прийомом

дослівного перекладу. Зауважимо, що такий спосіб перекладу фразеологічних одиниць може бути використаний лише в тому випадку, якщо в результаті буде отримано вираз, який легко сприймається і в достатній мірі розуміється реципієнтом.

Дослівний переклад не є фразеологічним перекладом, оскільки вони в ньому не вживаються. Закарпатське літературознавство має готові фразеологічні одиниці, які існують у мові перекладу. Результатом дослівного перекладу є створення нового виразу, зрозумілого одержувачу перекладу, особливо: a cold look – міміка, фразеологічні трекери використовуються перекладачами досить часто. Вони дозволяють відтворювати зображення оригінального пристрою. В.Н. Комісаров відзначає важливу складність, з якою стикається перекладач при створенні фразеологічного калькування: надання йому форми словосполучення.

Якщо фразеологічна одиниця не має еквівалента або аналога в мові перекладу, а дослівний переклад призводить лише до нечіткої буквалізації, перекладач змушений передавати значення аналогічної одиниці мови оригіналу за допомогою опису. Недоліком такого перекладу є неможливість зберегти образність оригінального фразеологізму, наприклад: have butterflies in one's stomach («метелики в животі») - дуже хвилюватися, дуже переживати, дуже хвилюватися, мати гуся (від хвилювання).

Для адаптації описового перекладу та виявлення фразеологізмів до закономірностей мови перекладу перекладач може застосовувати перекладацькі трансформації.

Наприклад, фразеологізм *when pigs fly*, який означає «ніколи» або «дуже мало ймовірно», використовується у деяких текстах з подвійним кодуванням, наприклад:

When pigs fly: the emotional support animals taking to the skies/ Коли свині почнуть літати: ESA тварини в небі

У цьому випадку фразеологічна одиниця *when pigs fly* кодується двічі -

по-перше, це власне кодування, яке забезпечується фразеологізмом виразу - значення цієї ідіоми "ніколи". Другий рівень кодування накладається контекстом - у тексті йдеться не про малоімовірну дію, а про тварин ESA (emotional support animals або тварин для емоційної підтримки), яких хазяї беруть з собою на борт літака. Фразеологізм *when pigs fly* в даному випадку вона стає каламбуром, оскільки читачеві доводиться повертатися до значення всіх елементів цього вислову окремо, щоб сприйняти його буквально.

Для носія англійської мови така іронія, заснована на грі слів із залученням фразеологізму, була б зрозумілою, адже сам фразеологізм *when pigs fly* дуже знайома переважній більшості англійськомовних громадян. Українцю важко передати зміст такого заголовку ЗМІ при перекладі, адже аналогія коли рак на горі свисне тут не спрацює - тоді буде втрачено гумористичний ефект і порушено семантику висловлювання, адже фразеологізм ніяк не буде співвідноситися з наступним текстом [26, с.33].

У цьому тексті ми використовуємо варіант перекладу, коли свині літають. Такого фразеологізму в українській мові немає, але ми використовуємо калькування та лексичну трансформацію продовження вихідного виразу і створюємо вираз, схожий на фразеологізм. Хоча такий вислів не притаманний українській мові, читач може повністю зрозуміти гру слів та смислів і зможе розшифрувати "псевдофразеологізм" за аналогією з виразом, коли рак на горі свистить.

Такий спосіб перекладу фразеологізмів мови оригіналу як "псевдофразеологічний" відповідник є цікавим способом вирішення проблем перекладу фразеологічних одиниць мови ЗМІ. Цей прийом використовується за відсутності повного або часткового еквівалента в мові перекладу. Як спосіб перекладу такого фразеологізму перекладач "винаходить" новий фразеологізм і відтворює без змін або з незначними змінами образний зміст фразеологізму оригіналу, зберігаючи його значення.

При застосуванні такого підходу до перекладу фразеологізмів у читача повинно скластися враження, що така лексика дійсно існує в мові перекладу або що це іншомовна фразеологічна одиниця, відтворена засобами рідної мови зі збереженням ознак стійкості вираження.

Так, у випадку перекладу англійських фразеологізмів *when pigs fly* як *коли свині почнуть літати* використовується дослівний переклад оригінального фразеологізму, але він має типову для українських ідіом форму і тому сприймається як автентичний український фразеологізм. Такий переклад є проявом майстерності перекладача і дає можливість наблизити такий переклад до еквівалентного перекладу.

При цьому слід пам'ятати, що такий підхід до перекладу вихідного фразеологізму зовсім не свідчить про небажання перекладача шукати український еквівалент. Навпаки, створення нового фразеологізму доречне саме тоді, коли не знайдено ні повного, ні часткового еквівалента. Такий прийом перекладу, як створення "псевдофразеологізму", розкриває елемент перекладацької творчості, дозволяє перекладачеві продемонструвати свої знання обох мов, культур та їх фразеологічного складу, а також застосувати свій творчий потенціал.

Іншим прикладом труднощів перекладу фразеологізмів може бути наступний елемент англомовного медіа-дискурсу:

Keep cool as a cucumber with a cucumber Pepsi! *Пенсі з огірком забезпечить вам прохолоду.*

У даному випадку фразеологізм *cool as a cucumber* використовується у якості гри слів, він корелює з назвою напою, про який йде мова – *a cucumber Pepsi*. Отже, навіть використання повного або часткового еквівалента в даному випадку не дозволить відтворити повну семантику цього фразеологізму в даному конкретному контексті.

Для більш повної передачі значення фразеологізму в даному випадку ми використовуємо прийом опускання самого фразеологізму і перекладаємо його за допомогою приблизного, описового перекладу. При цьому ми відтворюємо лише одне із значень цього фразеологізму - "не можна", а "не можна".

"холодний", тоді як переносне значення "холоднокровний" у даному випадку опущено.

Окрім гри слів, як складності перекладу фразеологізмів у медіа-дискурсі, складним є переклад інноваційних фразеологізмів. Такі ідіоми не

завжди можна перекласти еквівалентом, оскільки вони мають характер неологізмів. Прикладом перекладу такого роману може слугувати наступне речення:

Covid-19 reporting: When half a loaf is worse than no bread /Доновідь

Covid-19: Коли сивця в руці гірше за журавля у небі.

Інтерпретація фразеологізму *half a loaf better than no bread* у цьому прикладі має антонімічну форму *half a loaf is worse than no bread*. Такий

фразеологізм не можна передати повним еквівалентом, оскільки такий

фразеологізм виходить за межі самої лише словникової форми. Відповідно,

використовуємо трансформовану форму еквівалентного фразеологізму

української мови, надаючи йому такого ж антонімічного характеру – *сивця в*

руці гірше за журавля у небі. У даному випадку використовується частковий

еквівалент.

Такий фразеологізм не може бути переданий повним еквівалентом, оскільки такий фразеологізм виходить за межі простої форми лексики.

Аналогічно ми використовуємо трансформовану форму еквівалентного

фразеологізму української мови, надаючи йому того ж займенникового

характеру - *сивця в руках гірше журавля в небі*. У цьому випадку

використовується частковий еквівалент.

Отже, основними труднощами при перекладі фразеологічних одиниць медіа-дискурсу сучасної англійської мови є відтворення ігрових слів, які часто використовуються в мові ЗМІ, а також переклад фразеологічних інновацій.

Оскільки більшість ідіом, що використовуються в медіа-дискурсі, вживаються не у своїй лексичній формі, а зазнають структурних або семантичних трансформацій, проблема перекладу таких виразів на сьогодні є актуальною і потребує подальших досліджень

Таким чином, труднощі перекладу англійських фразеологізмів українською мовою зумовлені не тільки відмінностями у структурі англійської та української мов та їх одиниць, але й складністю семантичної структури, іконічним характером та етнокультурною специфікою значення окремих фразеологічних одиниць. Оптимальним перекладацьким рішенням у випадку

передачі фразеологізму англійською мовою є пошук еквівалентної фразеологічної одиниці в українській мові (повний або частковий еквівалент, який може бути частковим лексичним або частковим граматичним аналогом). За відсутності такої одиниці перекладач використовує калькування та описовий переклад. Для досягнення максимальної адекватності перекладу

фразеологічних модулів необхідно використовувати та поєднувати різні способи та прийоми їх перекладу, а також перекладацькі трансформації. Перспективи подальших досліджень вбачаємо у детальному аналізі перекладацьких трансформацій, які можуть бути використані при перекладі англійських фразеологічних одиниць засобами української мови.

НУБІП України

НУБІП України

2.3. Особливості перекладу

Оскільки фразеологізми англійської мови є відображенням світогляду англомовних народів і містять лінгвокраїнознавчу інформацію, вони можуть слугувати ефективним матеріалом для вивчення англійської мови та культури.

Аналогічно, залучення фразеологічних модулів до процесу вивчення та перекладу англійської мови є доречним та актуальним завданням. Розглянемо більш детально лінгвокультурологічну специфіку фразеологічних одиниць англомовного медіа-дискурсу в процесі перекладу, що дозволить оцінити методологічний потенціал фразеологізмів як одиниць англійської мови.

На думку Л. Вологих, фразеологія будь-якої мови відображає спосіб сприйняття і осмислення тієї чи іншої частини дійсності носіями цієї мови. В результаті цього процесу концепти виражаються як елементи універсального образу всієї нації. Концептуальна сфера є сферою ментальних образів, містить семантичний простір мови, отримує вираження за допомогою мовних засобів. Смісловий зміст понять найповніше відображається у фразеології національної мови.

Фразеологізм або фразеологічний зворот - це стійке сполучення слів, яке функціонує як єдина лексична одиниця і в більшості випадків може бути легко замінено одним словом. Слова, що входять до складу того чи іншого фразеологізму, часто втрачають своє пряме лексичне значення - повністю або частково. І, як наслідок цього, значення фразеологічного словосполучення не є сумою значень слів, що входять до його складу [2].

У нашій статті ми розглянемо деякі особливості перекладу фразеологічних одиниць художньої літератури з англійської мови на українську. При роботі з лексикою англійської художньої літератури великі труднощі для розуміння та перекладу становлять саме фразеологічні звороти, тобто поєднання слів, які не виникають в процесі мовлення, а існують як стійкі фразеологічні звороти. Вони відображають історію народу, унікальність його культури та побуту.

Людський фактор відіграє величезну роль у фразеології, адже переважна більшість фразеологічних одиниць пов'язана з людьми, різними сферами та видами діяльності. Виділяють наступні основні способи перекладу фразеологічних одиниць:

1. Фразеологічні еквіваленти - це метафоричні фразеологічні одиниці рідної мови, які повністю відповідають за змістом будь-якому англійському фразеологізму і базуються на спільному з ним образі та перекладаються за допомогою еквівалентів (інтернаціональних виразів, які мають біблійний, міфологічний або літературний характер):

An old dog will learn no new tricks/Старого пса новим фокусам не навчимо.

2. Фразеологічний аналог. Кількість метафоричних фразеологічних одиниць, які є тотожними за змістом та метафоричним значенням в англійській та рідній мовах, порівняно невелика. Набагато частіше перекладачеві доводиться використовувати українські фразеологізми, близькі за змістом до англійських, в основі яких лежить інша картина, наприклад:

Absence makes the heart grow fonder/ Відстань посилює почуття

A friend in need is a friend in deed./ При горі та в лиху аодину пізнаєш вірну людину

3. Дослівний переклад (калькування) фразеологічних одиниць. Іноді з метою збереження образу оригіналу при перекладі фразеологізму, який не має ні еквівалента, ні аналога в рідній мові, перекладач вдається до дослівної транскрипції образу в іншомовний фразеологізм. Такий спосіб можна застосовувати, якщо в результаті детектування отримуємо вираз, образ якого легко сприймається українським читачем і не створює враження несумісності із загальноприйнятими нормами української мови. Іноді при дослівному перекладі англійських фразеологізмів використовуються інтерполяції: як

кажуть, як кажуть; ніби підкреслюючи тим, що іншомовний вислів цитується дослівно. Дослівний переклад не є фразеологічним перекладом, оскільки він не використовує готові фразеологічні одиниці, які є в мові перекладу, а щоразу створює нові метафоричні звороти, чужі рідній мові, хоча й зрозумілі:

What is sauce for the goose is the sauce for the gander. Що для гуски приправа, те и до гусака приправа.

4. Описовий переклад. Якщо англійський фразеологізм не має в рідній мові еквіваленту або аналогу, а дослівний переклад міг би призвести до малозрозумілого буквалізму, перекладачеві необхідно відмовитись від передачі образності та використовувати описовий переклад – з поясненням змісту фразеологічної одиниці за допомогою вільного сполучення слів: One man's meat is another man's poison. – Про смаки не сперечаються.

5. Контекстуальні заміни при перекладі полягають в тому, що перекладач намагається знайти таку українську фразеологічну одиницю, яка хочай не відповідає за значенням англійському еквіваленту, але з достатньою точністю передає його зміст у даному конкретному контексті: You can take a horse to the water, but you cannot make him drink. – Силою не будеш милою. / Силою колодязь конати води не пити. Ask no questions and you will be told no lies. – Багато знати будеш, швидко постарієш.

Працюючи з текстами англійською мовою, студенти-перекладачі можуть ознайомитися з особливостями мовного вираження носіями мови ставлення або оцінки того чи іншого явища, події, відомої особи чи події. Це вчить студентів не лише краще розуміти іншомовну культуру, а й "вбудовувати" елементи "англомовного" світогляду у власне бачення світу. Це забезпечує краще розуміння логіки англомовних текстів, тренує мовну інтуїцію, що дозволить перекладачеві в майбутньому більш успішно декодувати інформацію, виражену в текстах стилістичними засобами, в тому числі ідіомами.

Наприклад, в англomовних текстах досить часто використовується ідіома *to make / grab the headlines*, яка має таке словникове значення: «to be featured on the headlines of news articles, as due to being particularly important, popular, fashionable, etc.».

Цей ідіоматичний вираз може використовуватися не тільки стосовно статей чи якихось популярних, важливих тем, однак через метафоричне перенесення застосовується й стосовно людей, наприклад, політиків, а також стосовно країн:

Why Johnny Depp is making headlines / Чому Джонні Денп потрапляє в заголовки газет;

Johnny and his habit for making headlines / Джонні Денп-молодший та його звичка потрапляти на перші шпальти;

Ireland makes headlines in Italy when a white-tailed eagle is killed there / Ірландія потрапила на перші шпальти італійських газет, коли там вбили орла-білохвоста.

Працюючи над перекладом такого фразеологізму в текстах, можна звернути увагу на те, що в українській мові існує частковий еквівалент цієї фразеологічних одиниць - потрапити на перші шпальти. Мовні та культурні відмінності можна визначити на основі цих двох ідіом. Наприклад, можна порівняти конотації вживання таких фразеологічних одиниць в англійських та українських публікаціях. Так, в українських ЗМІ вираз потрапити в (перші) шпальти часто має негативну конотацію, вказуючи, наприклад, на якийсь скандал, що привернув увагу ЗМІ [36, с.22]:

Ольга Полякова відпочивала на Балі зі своєю донькою

Спеціалізований «Азов», пропри здачі у полон, не підкорився Росії.

Так, у першому прикладі ФО запис у (першій) колонці, як правило,

використовується з метою очорнення; у другому прикладі - вказує на скандал, неприємну історію, що трапилася з учасниками події. Тому семантика фразеологізму йти в (перші) ряди в українській лінгвокультурі часто має негативне забарвлення. Це безпосередньо пов'язано зі світоглядом і менталітетом українців, адже наш народ вважає неприпустимим відсутність скромності, поведінку, яка привертає увагу оточуючих. Більше того, українська фразеологія містить пасивну тему, яка начебто не з власної волі опиняється на газетних шпальтах, але потрапляє туди - тобто суб'єктивність тут поступається місцем об'єктивності[27, с.332].

Зовсім інакше сприймається сама подія потрапляння когось або чогось на шпальти газет американське суспільство. В англійській мові ідіома *to make the headlines* передбачає активну позицію суб'єкта, який діє сам, виборює своє місце у заголовках ЗМІ. Такі лінгвокультурні відмінності двох народів (носіїв мов, які залучені до процесу перекладу) обов'язково потрібно враховувати при перекладі, адже важливим є сприйняття тексту перекладу читачами. Так, українці можуть неправильно зрозуміти використання фразеологізму-еквіваленту *потрапити на (перші) шпальти* у позитивному значенні. Тож, лінгвокультурний аспект є фоновим, від опосередковано впливає на сприйняття читачами перекладеного тексту. Зокрема, переклад *Johnny Depp and his habit for making headlines* як Джонні Девп- та його звичка потрапляти на перші шпальти може сприйматися українськими читачами як вказівка на те, що в статті йтиметься про якісь скандали чи поведінку Джонні Девпа, хоча такої конотації немає у статті-оригіналі.

Тож, фразеологічна система мови здатна виступати основним засобом репрезентації ціннісно-сміслових відносин як основи лінгвокультури універсальної системи цінностей з точки зору міжнародної логіки пізнання і унікальної з точки зору дискурсивного простору певної мови.

Фразеологізми, як було показано на прикладі еквівалентної пари *to make the headlines* / *потрапляти на перші шпальти*, є проявом різних національно-культурних традицій та мовних картин світу. Англійська ідіома відображає

базову концепцію сучасного західного світу, де публіситі (або популярність), яка створюється передусім за допомогою ЗМІ, є запорукою успішності. Щоб завоювати своє «місце під сонцем» в системі публіситі необхідно бути активним та напористим. Тож, у системі відносин «суб'єкт – медіа» в англomовній картині світу суб'єкт захоплює, перебудовує інформаційний простір відповідно до власних цілей.

Чому ж в українській картині світу сприйняття ЗМІ відрізняється від західної моделі? Оскільки українці – це східні слов'яни та в нашій культурі довгий час панували православна традиція, а потім комуністична модель панування колективного над індивідуальним, то в картині світу українців людина, яка прагне прославитися традиційно піддається громадському осуду.

У релігійній концепції православ'я гордіня – один із смертних гріхів, а довгі роки перебування у статусі колонії Радянського союзу закріпили свідому безликість, де персоніфікованість суспільства. Відповідно, у відносинах «суб'єкт – медіа» суб'єкт є жертвою публічності [27, с. 332].

Однак, сьогодні українське суспільство все ближче наближається до західного розуміння явища публічності та популярності. Тож, цілком можлива поява в українській фразеологічній системі кальки англomовної ФО *to make the headlines* «робити заголовки», що буде повним еквівалентом вихідного вислову.

Раніше такий неологізм-калька уже утворився на базі англomовної ФО з компонентом *to make – to make money*. Сьогодні в українській мові досить активно використовується вислів «робити гроші». Такий фразеологічний новотвір виник у мовній картині світу українців під впливом зміни соціально-культурних реалій. Зокрема, комерціалізація та інші соціально-економічні трансформації дійсності, обумовлені західним впливом, створили умови для запозичення виразу *to make money*. Схожим чином запозичений і вираз

«зробити мій день» (від англ. *to make your day* яке вживається у значенні *to make you very happy*), який використовується на сьогодні переважно у молодіжному мовленні.

Аналогічно, аналіз лінгвокультурологічних особливостей англійських фразеологізмів у медіа-дискурсі показав, що приклади використання фразеологічних одиниць ілюструють специфіку фразеологічної та мовної картин світу. Відмінності та спільні риси двох картин мовного світу є важливою інформацією для перекладача, оскільки, спираючись на ці знання, перекладач зможе більш ефективно створити адекватний та еквівалентний переклад [36, с. 22].

Тому доречно і навіть необхідно використовувати фразеологію англійської мови в процесі підготовки студентів-перекладачів. Студенти повинні не тільки добре знати фразеологічну систему англійської мови, але й співвідносити її з фразеологічною та загальною мовною картиною англійськомовного світу. Знання картини світу мови перекладу (української) також необхідне, оскільки під час перекладу іноземні ціннісні поняття переносяться в український мовний простір.

Наведені особливості перекладу фразеологічних одиниць свідчать про особливу потребу в компетентності перекладачів. Варто зазначити, що знання цих особливостей та володіння методами і прийомами перекладу українською мовою підвищує ефективність роботи з художніми текстами та дасть можливість поглибити знання про культуру і традиції народу, удосконалення вивчення мови в оригіналі, розуміння форми та вміння відчувати логіку мовлення, збагачення світогляду, навчить адекватно та неповторно відображати власні думки, використовуючи фразеологічні одиниці.

РОЗДІЛ 3

СТАТИСТИЧНІ РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПЕРЕКЛАДУ СЕМАНТИЧНИХ, СТРУКТУРНИХ І ФУНКЦІОНАЛЬНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ОБРАЗНИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ

3.1. Статистичні результати дослідження

Поміж фразеологічних одиниць найбільш кількісно виділяються ідіоми. Для англійської мови характерним є вживання власних назв. Семантичний аналіз досліджуваних фразеологічних одиниць свідчить про семантичну адаптацію і трансформацію власної назви в «назву-символ» з яскраво вираженими національно-культурними конотаціями. Це відбувається завдяки процесу так званої мовної фразеологізації, тобто процесу збагачення і розширення загального значення ФО за рахунок етномаркованих асоціативних значень, які висуваються на перший план завдяки топоніму як транслятора соціокультурної інформації.

Аналіз мовного матеріалу дозволяє виявити 5 видів семантичних трансформацій у складі ФО (див. рис.3.1).

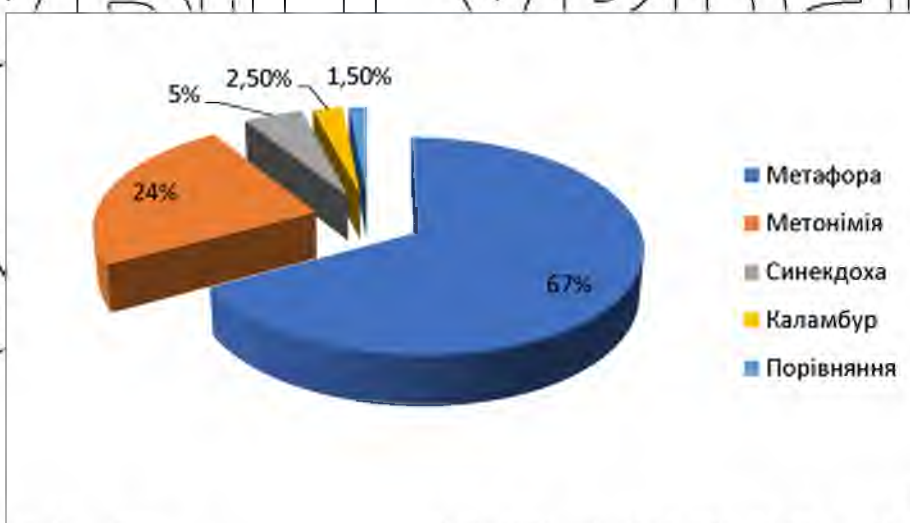

Рис. 3.1- типи семантичних трансформацій в складі фразеологічних одиниць

Як можна побачити з таблиці, в англійській мові переважають такі семантичні трансформації, як метафора і метонімія. Метафоричне перенесення є основним механізмом фразеологізації топонімічного компонента в складі ФО. Слід зазначити, що Аристотель відводив метафорі виняткову роль в відображенні об'єктивної реальності, оскільки він вважав, що поняття «подоби» є основним засобом в пізнанні світу. Метафори є засобом характеристики наших концептуальних уявлень про навколишню дійсність в термінах інших уявлень в тому випадку, якщо ми не маємо можливості висловити їх іншим способом.

За словами В. Г. Гака, метафора є обов'язковим засобом вираження в мові, оскільки вона властива людському мисленню і мові. Метафора є потужним засобом вираження ознакових значень. Асоціативно-образна природа, що дозволяє в одній структурній одиниці поєднати об'єктивний сенс, інформаційне повідомлення про предмет або явище зовнішнього світу, з одночасною суб'єктивною оцінкою і інтерпретацією, що зумовило широке поширення метафор в мові та мовленні.

Унікальність метафоричних перенесень полягає в можливості створення ознак, які не мають аналогів в системі засобів прямої номінації.

Образно-аналітична структура метафори дозволяє передавати значення будь-якої міри складності і семантичної конфігурації. Метафора виникає при уподібненні одного явища до іншого на основі семантичної близькості станів, властивостей і дій, що характеризують ці явища. Із формальної точки зору, метафоричне перенесення полягає у вживанні слова (словосполучення, речення), призначеного для позначення одних об'єктів (ситуацій). Насправді, для найменування або характеристики інших об'єктів (ситуацій) на підставі умовної тотожності приписуваних їм предикативних ознак.

Метафоричне перенесення орієнтоване на адресата, тому при його використанні суб'єкт мовлення повинен бути впевнений в тому, що його реальний або потенційний слухач, використовуючи наглядно-чуттєві образи, розкриє приховане за метафоричною оболонкою значення відповідно до його

задуму. Метафора є продуктом когнітивної роботи думки, засобом пізнання і відображення навколишньої дійсності. Використання метафоричного образу-символу в якості логічної моделі сприйняття смислових значень, що не володіють на рівні свідомості іншими формами втілення, свідчить про високий потенціал розвитку інтелекту лінгвосоільноти.

Ми провели частотний аналіз вживання фразеологічних та нефразеологічних способів і прийомів під час перекладу англійських ФО українською мовою. Матеріалами для цього аналізу слугували 100 ФО, вибраних шляхом довільної вибірки.

Рис. 3.2 Найпопулярніші методи перекладу фразеологічних одиниць

Було встановлено, що найпопулярнішим способом перекладу ФО є – підбір аналога (33 % випадків). Друге місце за популярністю займає семантичне запозичення (23 % випадків). Найменш популярним прийомом перекладу є додавання нових компонентів (складає 3 %). Крім того, відносно популярним способом перекладу ФО українською мовою є описовий переклад (17 %). Частотність використання синтаксичного уподібнення (калькування) складає 15 %. Вилучення компонентів – 9 % випадків.

Також, ми розглядали частотність використання фразеологічних і нефразеологічних способів перекладу ФО (рис. 3.3)

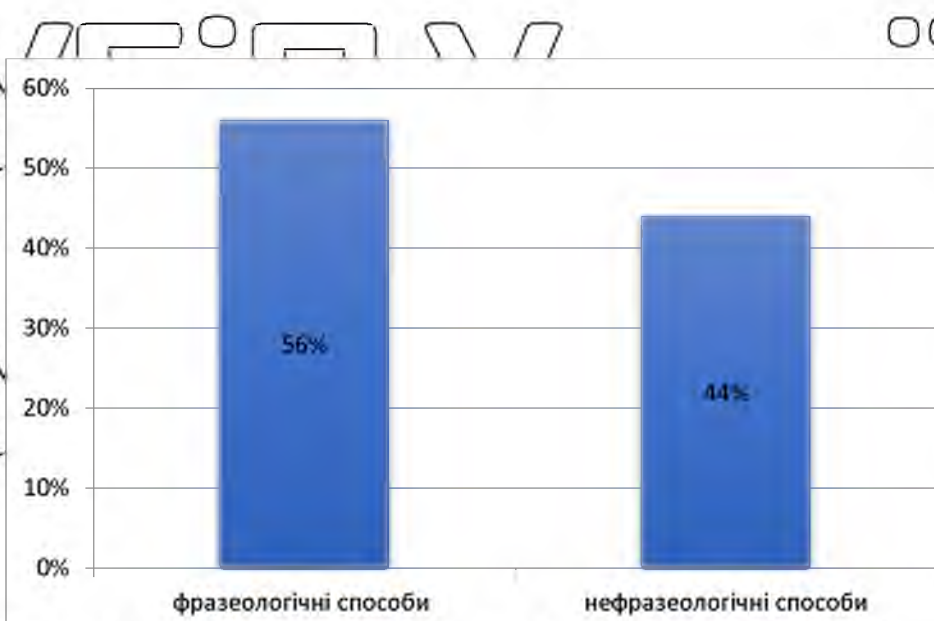

Рис. 3.3 – Відсоткове співставлення способів перекладу фразеологізмів за результатами частотного аналізу фразеологічних способи (семантичне

запозичення та підбір аналога) переважають над нефразеологічними та використовуються у 56 % випадків. Нефразеологічні способи перекладу ФО відповідно – 44 % випадків. Отже, за результатами частотного аналізу найпопулярнішими способами перекладу англійських ФО українською є семантичне запозичення та підбір аналога. Найменш популярними прийомами – додавання та вилучення нових компонентів.

Людина не обмежує себе наявними, а рухається далі у прагненні зрозуміти все різноманіття навколишнього світу, все багатство існуючих в ньому смислових значень. Фразеологічні одиниці з повним переосмисленням компонентів являють собою випадок повної метафори. Внаслідок ряду деформацій словесного висловлювання думки, що колись було досить зрозумілим, однозначним і конкретним, таким, що відповідає нормам живої мови»

Фразеологізми відображають культуру, історію, традиції, побут та світогляд народу. У рекламних текстах фразеологізми з етнокультурним компонентом характеризуються високою образністю, що дає змогу викликати у реципієнтів візуальні уявлення, побудованих на чуттєвому сприйнятті

Використання таких фразеологізмів надає рекламному тексту емоційності, образності та емоційності.

Перекладацький підхід у вивченні фразеологізмів, що містять символи, стереотипи та еталони, дає змогу віднайти найбільш адекватні варіанти передачі фразеологізму. Вивчаючи різні способи та методи перекладу

фразеологічних одиниць, ми послуговувалися працями так науковців, як О. В. Кунія, О. О. Селіванова, І. В. Корунець, Т. Р. Левицька, Г. А. Казакова, на

працях вчених, які досліджували способи перекладу фразеологічних одиниць іноземною мовою, ми виокремили основні способи перекладу фразеологізмів,

що містять символи, стереотипи та еталони, які використовувалися при перекладі рекламних текстів українською мовою. Аналізуючи відібрані нами

фразеологічні одиниці з лексикографічних джерел і рекламних текстів, ми змогли зробити висновок, що перекладачі звертаються до таких способів

перекладу, як

- 1) фразеологічний еквівалент;
- 2) фразеологічний аналог;
- 3) калькування;
- 4) описовий переклад;
- 5) контекстуальна заміна;
- 6) буквализм.

Переклад фразеологічним еквівалентом характеризується повною еквівалентністю фразеологізму у мові перекладу. Такий спосіб перекладу

можливий, коли відповідники збігаються у значенні, образності, експресивності та лексичному складі. Використання цього способу дає

можливість повністю передати англійський фразеологізм.

В результаті нашого дослідження нами були знайдені наступні варіанти перекладу фразеологізмів, що містять символи, стереотипи та еталони у

рекламних текстах:

Lawn service. The neighbors will be green with envy – «Догляд та

обслуговування газонів. Ваші сусіди луснуть від заздрощів»;

Be brave like a lion breathe in your courage and exhale your fear – «Будь сміливим, як лев, вдихай свою мужність і видихай свій страх»;

The United Nations Development Program, to get her with Mars, Inc.

Launches the Lion's share project in support for wild animals – «Програма розвитку ООН разом з компанією Mars, Inc. започатковує проект «Лева частка» на підтримку диких тварин»;

Selling your soul to success – «Продати душу за успіх»; *Special offer for*

early birds – «Спеціальна пропозиція для ранніх пташок».

Використання фразеологічного аналогу можливе тоді, коли в українській мові існують фразеологічні одиниці, які хоч і побудовані на іншому образі, але мають тотожне значення. Фразеологічний аналог відповідає значенню англійського фразеологізму, але відрізняється формою вираження. Прикладами використання фразеологічного аналогу при перекладі рекламних текстів слугують:

Your Investments: A penny saved is a penny earned – «Ваші інвестиції:

копійка гривню береже»

Financial literacy: A penny saved is a penny earning – «Фінансова грамотність: Копійка гривню береже»

Hitting the bullseye - Target marketing that will grow your brand – «Влучити

в яблучко. Таргетована реклама, що розвине ваш бренд»;

Hit The Bull's-Eye With Online Advertising – «Онлайн реклама. Точно в яблучко»

Перекладачі використовують калькування у тому випадку, коли відтворення фразеологізму шляхом перекладу еквівалентом чи аналогом є

неможливим. Часто переклад калькуванням допомагає передати образність, експресивність та зміст фразеологічних одиниць, а також відобразити їхню національну специфіку, але існує ймовірність, що вони будуть незрозумілими для реципієнтів. Прикладами калькування у рекламних текстах є [36, с.22].:

Black Friday is here. Save up to 75% for your raining days – «Чорна п'ятниця вже тут. Заощаджуй до 75% на чорний день»

It's all in your hands – «Усе в твоїх руках»

Don't turn a blind eye to domestic abuse – «Не закривай очі на домашнє насильство»

Save enough for raining day – «Збережи на чорний день»

Описовий переклад – передача фразеологізму поясненням чи описом, якщо у мові перекладу немає відповідника чи аналога. Описовий переклад використовується для передачі значення фразеологізму, при цьому його образність та насиченість може втрачатися. Прикладами описового перекладу можуть слугувати:

Tips on how to save and build a nest egg – «Поради, як зберегти та відкласти гроші»

Let's drown the shamrock. Freeentry – «Давайте відсвяткуємо День святого Патрика. Вхід вільний»

Psychology blog: how to fall in love with yourself – once and forever – «Блог психолога: як полюбити себе – раз і назавжди»; *Helping other is as easy as pie* – «Допомагати іншим – не важко»;

34 As Pie Ideas For Young Photographers – «34 простих і легких ідей для фотографів-початківців»

Контекстуальна заміна при перекладі використовується тоді, коли

перекладач намагається знайти відповідник, який передасть значення фразеологізму у конкретному контексті. Прикладами використання прийому контекстуальної заміни є:

Good as gold furniture for house – «Якісні меблі для вашого будинку»; *On*

this episode I'm going to share three «as good as gold» tips to make your marketing strategy stand out! – «У цьому епізоді я поділюсь трьома корисними порадами, щоб вирізнити вашу маркетинг стратегію серед інших!»

Purchase good egg gift cards and get 20 pounds from us! – «Купуй наші

чудові подарункові сертифікати та отримай 20 фунтів від нас!»

Буквалізм суттєво відрізняється від калькування, адже калькування є виправданим дослівним перекладом, а при застосуванні буквального перекладу спотворюється зміст перекладного фразеологізму. Прикладами

застосування буквального перекладу є:

I wear purple. For all victims and survivors – «Я одягаю фіолетовий на підтримку жертв»

Green-eyed monster. Create the perfect cocktail with this step-by-step guide

– «Зелений монстр. Покроковий рецепт, приготуй ідеальний коктейль»

Heads up! Disconnect from distractions. A second can cost a lifetime – «Руки вгору! Відключіться від відволікаючих чинників. Секунда може коштувати життя».

Ми розглядали способи передачі прагмалінгвістичних особливостей фразеологізмів, що містять символи, стереотипи та сталони. Обсяг матеріалу для аналізу, були 100 фразеологічних одиниць англійською мовою, а також їхній переклад українською. Результати проведеного дослідження наведені у діаграмі.

Таким чином, можна зробити висновок, що фразеологічні

трансформації характеризуються зміною структурних та семантичних особливостей фразеологічних одиниць. До способів семантичних трансформацій належать буквалізація та подвійна актуалізація значення фразеологізму.

Структурно-семантичні трансформації творяться за допомогою таких прийомів, як еліipsis, контамінація, лексична заміна, доширення. Трансформації фразеологічних одиниць допомагають сфокусувати увагу реципієнта на текст реклами, підвищують переконливість рекламного повідомлення, створюють позитивний емоційний ефект. Перекладач повинен вміти визначати трансформований фразеологізм та передати його зміст при перекладі для того, щоб зберегти та передати комунікативно-прагматичну мету автора рекламного повідомлення.

Рисунок 3.4 – Способи перекладу образних фразеологічних одиниць з англійських текстів українською мовою

Аналізуючи способи перекладу фразеологізмів, що містять символи, образи та еталоми, ми зробили висновок, що найпоширенішим способом перекладу є описовий переклад, адже таким прийомом було перекладено 144 одиниці, що становить 44 відсотки від загальної кількості. Наступним способом за частотою використання є калькування.

Способи перекладу образних фразеологічних одиниць у англійських текстах українською мовою: Фразеологічний еквівалент, Фразеологічний

аналог, Калькування, Описовий переклад, Контекстуальна заміна. Буквалізм

86 од. що становить 20 % від загальної кількості. Переклад фразеологічним

еквівалентом використовується менше. Таким способом було перекладено 44

фразеологічні одиниці, що становить 15 % від загальної кількості

фразеологічних одиниць. Прикладів способу перекладу фразеологічний

аналогом менше – 25 од. що становить 8% від загальної кількості

Щодо таких способів перекладу, як буквалізм та контекстуальна заміна,

то вони використовуються рідше. В ході виконання роботи було знайдено 18

фразеологічних одиниць, що були перекладені за допомогою буквального

перекладу та 9 фразеологізмів, перекладених прийомом контекстуальної

заміни, що складає 6 та 3 % від загальної кількості відповідно.

При перекладі фразеологічних одиниць, перекладачу слід знати

змістову і стилістичну сторони фразеологізму для того, щоб адекватно

передати національну специфіку зберігши при цьому прагматичний

потенціал рекламного повідомлення. Труднощі при перекладі виникають

тому, що національна специфіка фразеологізмів не знаходить своє

відображення у мові перекладу. Часто національними символами виступають

історичні постаті, події, власні імена, предмети побуду і культури, звичаї та

традиції, географічні назви тощо, які властиві тільки певному народу. Це

додає позитивну прагматичну умотивованість рекламному тексту, який

визначає емоційний тон, тональність тексту та спосіб організації та передачу

вербальних засобів.

НУБІП України

НУБІП України

ВИСНОВКИ

Англійська мова має тисячолітню історію. Тому з часом у ній

накопичилася велика кількість фразеологізмів, які світ визнав вдалими та влучними. В англійській та українській мовах існує велика кількість

фразеологічних одиниць, які мають яскраве етнографічне та емоційно-експресивне забарвлення і перекладаються українською мовою шляхом

підбору відповідного еквівалента. Актуальність нашого дослідження полягає

у необхідності повного виявлення та всебічного вивчення перекладацьких трансформацій, що використовуються при перекладі фразеологічних одиниць з метою досягнення пізнання. У процесі перекладу часто виявляється, що

немає можливості використовувати слова і словосполучення, які дає нам

словниковий запас. У таких випадках ми вдаємося до трансформаційного перекладу, який полягає у перетворенні внутрішньої форми слова чи словосполучення або здійсненні повної заміни для адекватної передачі змісту висловлювання.

Фразеологія є однією з універсальї мови, яка включає в себе, крім основного смислового навантаження, відображення історії народу,

неповторності його культури і побуту. Фразеологія національної мови включає в себе надбання народу як її носія, увібане і збережене в пам'яті багатьох поколінь. Джерелами фразеології є приказки і прислів'я, афоризми,

анекдоти, каламбури і парадокси, професіоналізми, мовні кліше і штампи,

тобто майже всі лексичні шари національної мови від літературного високого стилю до сільської лексики і просторіччя.

Фразеологізми досить часто зустрічаються в художніх текстах англійської мови. Метафоричність та емоційність фразеологічних одиниць

робить текст більш цікавим, пробуджує уяву читача, що значно полегшує сприйняття викладеного матеріалу. Важливу роль відіграє також здатність фразеологізмів давати оцінку, виражати авторське ставлення до зображуваних

подій.

На сьогоднішній день у лінгвістиці розроблено низку підходів до класифікації фразеологічних одиниць. Зокрема, виходячи зі ступеня та характеру семантичного злиття лексичних компонентів ФО.

Фразеологія може сприяти більш глибокому і повному розумінню та осмисленню ідейно-художньої своєрідності твору. Тобто, естетична та комунікативна функції художньої літератури. Ознаки фразеологічних модулів - експресивність, емоційність - дають підстави виокремити їх як провідний засіб художнього зображення, що містить мовно-естетичні елементи.

Вивчення особливостей сучасного англомовного контексту функціонування фразеологічних одиниць показало, що дискурс визначається дослідниками як динамічне явище, як процес текстотворення, що залежить від соціальних, культурно-історичних, комунікативних та лінгвістичних факторів.

У роботі розглядається образна фразеологія. Встановлено, що кожен текст має свої особливості у використанні лексичних засобів, має певну структуру текстової побудови та будується за відповідними принципами, які допомагають авторам реалізувати основну ідею. На мовному рівні цей дискурс використовує низку засобів впливу на читача, одним з яких є фразеологія англійської мови. Фразеологізми в текстах дають можливість висловлюванню надати особливої експресії, внести в текст етнокультурні конотації, висловити оцінку, певні почуття та емоції тощо. Поєднання експресивної, номінативної, прагматичної та інших функцій і відтінків звучання фразеологізмів становить їх експресивно-стилістичне забарвлення.

З'ясовано, що вживання фразеологізмів виконує стилістичну, експресивну, емоційну, інформативну та низку інших функцій. Питання фразеологічних інновацій як одного із шляхів поповнення словникового складу англійської мови шляхом мовотворчості потребує подальшого дослідження.

У статті також досліджуються способи перекладу фразеологічних одиниць з англійської мови на українську в сучасній англійській мові. Всі

способи перекладу фразеологічних одиниць можна поділити на еквівалентні та нееквівалентні. До еквівалентних способів перекладу фразеологізмів належать повний або частковий еквівалент. На межі еквівалентного та нееквівалентного способів перекладу знаходиться прийом створення псевдофразеологізмів. З іншого боку, нееквівалентні методи перекладу включають описовий переклад та детекстуальний переклад.

Основними труднощами при перекладі фразеологічних одиниць сучасної англійської мови є відтворення гри слів, які часто вживаються в мові, а також переклад фразеологічних інновацій. Оскільки більшість фразеологічних одиниць у сучасній лексиці вживаються не у своїй лексичній формі, а зазнають структурних або семантичних трансформацій, проблема перекладу таких виразів є актуальною на сьогоднішній день і потребує подальших досліджень.

Мета роботи досягнута, проаналізовано особливості функціонування та перекладу образних ідіом. Поряд з цим, велика кількість фразеологічних модулів містять власні назви, коректні імена, зрозумілі лише англійцям і потребують додаткового пояснення перекладача. Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок. Дослідження показало, що однією з помилок при перекладі фразеологізмів є сприйняття фразеологізму в мові оригіналу як вільного сполучення слів з самостійним, прямим значенням складових слів, що входять до його складу.

НУБІП України

НУБІП України

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бобков В.О. Основні теоретичні засади контекстологічного, описового та варіаційного методів дослідження фразеології. *Наукові записки НУ «Острозька академія». Серія «Філологічна»*. 2016. Вип. 62. С. 368-371.

2. Важеніна О. Авторська трансформація загальнонародних фразеологізмів у химерній прозі Є. Гуцала: дис. канд. філол. наук: 10.02.01. Вінниця, 2018. 309 с.

3. Григораш А. С. Стратегії перекладу фразеологізмів із негативною конотацією в англійськомовному політичному дискурсі. *Мовні і концептуальні картини світу*. 2015. Вип. 1. С. 168-181.

4. Коновець С. П. Комунікативно-прагматичні особливості актуалізації фразеологізмів у дискурсі сучасної преси (за матеріалами іспанських періодичних видань): *автореф. дисс. ... канд. філол. наук*. Київ, 2002. 167 с.

5. Кравцова І. І. Фразеологізми в сучасній англійській мові: визначення, підходи, класифікації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Філологія. 2016. Вип. 20(2). С. 29-32.

6. Борисов О. О. Мовні засоби вираження емоційного концепту СТРАХ: лінгвокогнітивний аспект (на матеріалі сучасної англійської художньої прози): дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / О. О. Борисов. – Житомир, 2005. – 252 с.

7. Ковалева Л. В. Фразеологізація як когнітивний процес / Л. В. Ковалева. – Воронеж: Изд-во Воронеж. гос. ун-та, 2004. – 184 с.

8. Корунець І. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад). Вінниця: Нова Книга, 2011. 448 с.

9. Котович В. Теоретичні аспекти лінгвокультурологічного дослідження ойконімії України. *Проблеми гуманітарних наук. Серія*

«Філологія». 2017. Випуск 40. С. 42–52.

10. Макеєва К. Про аспекти топонімічних досліджень в сучасній лінгвістиці. *Наукові записки. Серія «Філологічна»*. 2012. Вип. 24. С. 189–193.

11. Максимов С. Практичний курс перекладу. К.: КНЛУ, 2016.

12. Маслова В.А. Лингвокультурология. М.: Издательский центр «Академия», 2001. 208 с.

13. Мойсеєнко Л. Теоретико-методологічні засади досліджень фразеологічних одиниць. *Наукові записки. Серія «Філологічна»*. 2013. Вип. 34.

С. 159-162.

14. Мороз О. Семантика та структура номінативних фразеологічних одиниць з компонентом «власне ім'я». URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Nchnpu_10_2011_8_77.pdf.

15. Мотріченко О. Культурно-маркована лексика сучасної мови гінді (типологічний аспект). *Індія: давнина і сучасність*. 2017. Вип. II. С. 193 – 199.

16. Мотріченко О.М. Реалії як унікальний компонент картини світу. *Сходознавство*. 2004. № 25 – 26. С. 78–90.

17. Ніколаєва Т. Семантичні лакуни в українській та англійській мовах. URL: http://www.rusnauka.com/5_NTSB_2007/Philologia/20376.doc.htm

18. Олійник С. В. Оцінні фразеологічні одиниці в англійській та українській мовах: лінгвокогнітивний аспект: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.17 / С. В. Олійник. – Донецьк, 2008. – 243 с.

19. Левченко О. П. Фразеологічна символіка: лінгвокультурологічний аспект: монографія. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2005. 350 с.

20. Ольховська А. С. Система вправ для навчання майбутніх філологів двостороннього синхронного перекладу. *Іноземні мови*. 2014. № 1.

С. 47-55.

21. Рудий Н. С. Суб'єктивна модальність сучасного англомовного публіцистичного дискурсу. *Перекладацькі інновації: матеріали IV Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції*. Суми, 2014. С.

211-219

22. Сасвич І. Г. Теорія картини світу: ключові поняття. *Лінгвістика*. 2012. № 2. С. 18-28.

23. Свінціцька Ю. Ф. Семантичні особливості фразеологічних одиниць з власними назвами (на матеріалі англійської та французької мов).

URL:

<http://eprints.zu.edu.ua/21317/1/%D0%A1%D0%B2%D1%96%D0%BD%D1%86%D1%96%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%B0.pdf> (4.11.2022)

24. Селіванова О. Нариси з української фразеології (психокогнітивний та етнокультурний аспекти). Черкаси: Брама, 2014. 276 с

25. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2006. 716 с.

26. Селіванова О. Проблема трансформацій в перекладознавстві. *Вісник Черкаського університету. Серія філологічні науки*. 2012. Вип. 3. С. 33–40

27. Сізова К. Л. Відзеркалення національної соціокультурної специфіки у фразеологізмах медіа дискурсу. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Філологія*, 2018, Вип. 19. С. 332-337.

28. Ужченко В. Д. Семантика українських зоофразеологізмів в етнокультурному висвітленні: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 «Українська мова». Харків, 2000. 18 с.

29. Ужченко В. Д. Фразеологія сучасної української мови: [навч. посібник]. Київ: Знання, 2007. 494 с.

30. Устенко Л. Ф. Особливості функціонування фразеологічних одиниць у різних стилях української мови. *Наукові записки НДУ ім. М.Гоголя: Філологічні науки*. Чернігов, 2011. С. 41-42.

31. Шанский Н. М. Фразеология современного русского языка. Москва: Специальная литература, 1996. 192 с.

32. Щербань Н. П. Про один із засобів контекстуального

перетворення фразеологізмів. *Мовознавство*. 1975. № 4. С. 41–45.

33. Черноватий Л., Ковальчук Н. Система вправ і завдань для навчання усного послідовного перекладу. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна*.

Серія: Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов. №(86). 2018.

С. 167- 174.

34. Черноватий Л.М. Методика викладання перекладу як спеціальності: підручник [для студ. вищих заклад. освіти за спеціальністю «Переклад»]. Вінниця: Нова Книга, 2013. 376 с.

35. Харкевич Г.І. Українські прислів'я та приказки. Харків :

Видавництво «Фоліо», 2011. 204 с

36. Швед Г. О. Комунікативні особливості англomовних рекламних текстів. *Вісник КНУ ім. Т. Шевченка* : Сер. Іноземна філологія. 2001. № 31. С.

22—25.

37. The Oxford Dictionary of English Idioms. URL:

[https://www.oxfordreference.com/view/10.1093/acref/9780199543793.001.0001/acref-](https://www.oxfordreference.com/view/10.1093/acref/9780199543793.001.0001/acref-9780199543793?btog=chap&hide=true&page=2&pageSize=20&skipEditions=true)

[9780199543793?btog=chap&hide=true&page=2&pageSize=20&skipEditions=true](https://www.oxfordreference.com/view/10.1093/acref/9780199543793.001.0001/acref-9780199543793?btog=chap&hide=true&page=2&pageSize=20&skipEditions=true)

&sort=

[titlesort&source=9%2B10.1093%2Facref%2F9780199543793.001.0001%2Facref-9780199543793](https://www.oxfordreference.com/view/10.1093/acref/9780199543793.001.0001/acref-9780199543793?btog=chap&hide=true&page=2&pageSize=20&skipEditions=true)

38. Watts V. The Cambridge Dictionary of English Place-Names:

Cambridge University Press, 2010. P. 716